Marhabetegségek és marhavész ellen,

mint kitünő **óvszer** ajánltatik

a cs. kir. szabadalmazott

KORNEUBURGI MARHAPOR

mely a **magas** cs. kir. **ausztriai**, a **porosz királyi** és **szász királyi** kormány által engedélyezett, a **hamburgi, londoni, párisi, müncheni** és **bécsi érmekkel** kitüntetett, és ő felsége az **angol királyné**, valamint ő felsége a **porosz király** fölovászmesteri hivatalaiban eredménydüs alkalmazása által kipróbáltatott.

Lovaknál: jó és aggodalmas *mirigyes* állapotban, *nátha, horony* és *vepkedő böglyök és férgek* ellen; de különösen, hogy a *lovak jó testessége és bátorsága fentartassék.*

Szarvasmarháknál: a *beteges tejelkülönítéskor* az emésztés megakadályozása következtében kevés és rosz tejelés esetében, a teheneknél, ugy, hogy e por alkalmazása által a tej minősége feltünőleg javittatik; továbbá a *vértejelés, felpüffedés* és *nadálybetegség* ellen, ugyszinte a *borjuszás alkalmával* e por használata a teheneknél igen hasznos, szintugy mint gyenge borjuk ez által látszólag erősödnek.

Juhoknál: a *májnadály* és *duga megszüntetésére*, ugymint az *altest, minden bajai eltávolitására*, mik henyeségen alapulnak.

Üditő-nedv (Restitutions-Fluid)

lovak számára

Kwizda F. J.-tól Korneuburgban.

Első Ferencz József ausztriai császár Ő felsége által az ausztriai államok összes területeire nézve megelőzőleg annak gyakorlati használatát s a magas cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által történt megvizsgálása után, egy kizárólagos szabadalommal láttatott el, a **lovat a legnagyobb megerőltetéssel járó munkában is a késő korig folytonosan** vidám és jó erőben fenntartja, és különösen a nagyobb megerőltetések **előtt** és azok **után** a lovak megerősitésére szolgál.

Továbbá igen **jeles** szegedszernek bizonyult be ezen **nedv** a lovak *bénulásánál, csúz, in-daganatok* és *megrándulásoknál* stb., a mi fölől eliamoróleg nyilatkoznak: **Auersperg** herczeg; **Schönburg-Glauchau** gróf; **Csákó Ágost**; **Csákó Zenő**; **Sprinzenstein**; **Khun** grófok; **Hartmann** alezredes stb; **Meyer W.** fölovászmester és **Langwirthy M.**, az angol királyné ő felsége főállatorvosa; dr. **Knauert**, a porosz király ő felsége fölóorvosa; továbbá a cs. kir. ausztriai lovasság több osztálya.

Mindig valódilag kaphatók:

Pesten: **Török J.** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik szám, — **Thallmayer A.** és **Társa**, — **Halbauer testvérek**, — **Glatz, J.** — **Kindl és Frühwirth** és **Rakodczay A.** uraknál. — **BUDÁN:** az udvari gyógyszertárban.

Továbbá:

Abony: Lukács A. **Aradon**: Probszt J. F., Tones és Freiberger. **A.-Marótthon**: Edinger M. B.-**Gyarmaton**: Omassta T. B.-**Ujfalun**: Vass Eug. **Besztercebányán**: Göllner F. **Breznyóbányán**: Göllner S. és fia. **Brassón**: L. J. és Herzheimer A. és Társa, Gyertyánfi J. és fiai. **Csáktornyán**: Kárász A. **Debreczenben**: Bignio J. és Csanak J. **Déván**: Lengyel G. **D.-Földváron**: Nadhara P. **Eperjesen**: Zsembery József. **Eszéken**: Deszáthy I. **Esztergomban**: Bierbrauer C. J. **Gyöngyösön**: Koczianovich. **Györött**: Lebrer F. és Ecker F. **Jolsván**: Maleter A. **Kolozsvártt**: Wolff J. és Karavaszy A. **Kaposvárt**: Kohn J. **Komaromban**: Belloni A., Ziegler és fia. **Kassan**: Novelli A. **Kőszegen**: Bründl A. **Lugoson**: Kronetter. **Mohácson**: Kögl D. és Altmann. **M.-Óvarott**: Anton J. **Miskolczon**: Spuller József. **Nagy-Becskereken**: Nedelkovics és Deutsch testvérek. **Nagy-Kanizsán**: Fesselhoffer F., Rosenfeld J., Rosenberg J. és Walisch J. **N.-Varadon**: Jánky A. **Nyiregyházán**: Reich és Pawlavics. **Oroshazán**: Gabovits D. **Pápán**: Bermüller J. **Pakson**: Flórián J. **Pécsett**: Kisági és fia. **Pozsonyban**: Scherez Fül., Hackenberger testv., Wanitschek J. L. és Kovács J. **R.-Szombatban**: Hamaliár C. és Maleter J. **Rosnyón**: Posch F. J. **Székesfehérvárt**: Legmann A. L. és Kovács P. **Szegeden**: Aigner C. **Szászeken**: Dierich. **Szolnokon**: Horánszky N. **Sopronban**: Pachhover L., Müller B. és Flandorffer. **Temesvárt**: Maxer és Sailer, Babusnik A. **Tiszolczon**: Bukowssky A. C. **Trencsenben**: Weisz S. L. **Uj-Aradon**: Orth J. A. és Liskovics A. **Varasdon**: Halter F., Koterba B. **Verőczén**: Bész J. K., **Veszprémben**: Mayer, Tuszkau, Láng J. **Zala-Egerszegen**: Kubinszky A. **Zelizen**: Steyrer uraknál.

Óvás: Hogy a t. cz közönség a hamisitványok megvételétől megóvjuk, ezennel tudatjuk, hogy csak azon csomagok és üvegek a valódiak, a melyeken a **korneuburgi** kerületi gyógyszertár pecsétjével látható 2292 (2—6)

Figyelemreméltó hirdetmény.

Minden családnak s különösen azoknak, kik **köszvény** s **csúzos bántalmakban** szenvednek. Minden felesleges ajánlgatást, mely a **Lairitz-féle erdeigyapot-gyártmanyokat** s **készítmenyeket** megilletné feleslegesnek tartván, tudatjuk, hogy **Sigmund József főraktárában Pesten**, városház-utcza 1-ső sz. a., a „zöld koszoruhoz" egy füzetke létezik, mely a fentebbi gyártmányok keletkezését, ezen iparágnak mibenlétét, valamint hasznos alkalmazását a fentebbi esetekben — tárgyalja — s ingyen szolgáltatik ki. Mielőtt tehát bárki e czikkekért pénzt adna ki, mindenkinek alkalom nyujtatik e kitünő termények **hathatóságáról** meggyőződést szerezni. E füzetkéhez van egyszersmind csatolva, egy orvosilag hiteleisitett utasitás, mely az oly jótékony **erdeigyapot** vagy **tűfenyőfa-fürdők** önkészitését foglalja magában.

A Lairitz-féle erdeigyapot-áruk-raktára

2207 (4—12) **Remdában**, a thüringi erdő mellett.

HECKENAST

zongora-terme.

Felbátoritva azon barátságos jóindulat által, melyet három éven át a **Pachl János**-féle zongoraüzlet vezetése alatt élvezni szerencsém volt, f. évi október hó elején nőm Heckenast Karolina szül. Pachl társaságában a fentebbi czég alatt **saját zongoraraktárt nyitottam Pesten, váczi-uteza 1-ső szám alatt, 1-ső emelet 7-ik szám.**

A bel- és külföld leghirnevesb gyárai zongora-termeiben képviselve leendnek, s törekedni fogok, hogy hangszereim kitünősége, valamint a legolcsóbb árak által a nagyérdemü közönség sokszorosan tapasztalt bizalmát ez uj vállalatomban is kiérdemeljem s megőrizzem. Uj s átjátszott zongorák eladatnak, kibéreltetnek, becseréltetnek s készpénzfizetés mellett megvásároltatnak; valamint hangszerelés s a kijavitások minden nemei, melyekre nézve a legjobb erők állanak rendelkezésemre, — önzésteien előzékenységgel a legnagyobb készséggel elvállaltatnak s gyorsan teljesittetnek.

2298 (2—6) **Heckenast Gusztáv.**

Épen most jelent meg, s **Osterlamm Károlynál** Pesten, s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

Monumenta Hungariae Historica

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

I. kötet:

Árpádkori oklevelek 1095—1301

az eredetiek után közzéteszi

Ifjabb Kubinyi Ferencz,

11 pecsét-rajzzal, s egy függelékkel, mely Béla király névtelen jegyzőjének Endlicher-féle kiadásaihoz javitásokat foglal magában. **Ára 4 forint.** 2307 (1)

KÁNYA JÓZSEF

(előbb **Böhm** és **Kánya**)

Pesten, József-tér 10-ik sz. a.,

ajánlja

minden évszakra

dúsan ellátott

legujabb bel- és külföldi

női-divatáru

raktárát.

2237 (3—6)

Biztos szer fogfájás ellen.

Dr. PAYCHA-féle

Alveolar-fogcseppek,

egy nagy üveg ára **1** forint, egy kisebbé **50** krajczár.

Vipera-zsinórok.

Biztos szer torokfájás- s lényegesen torokgyik ellen.

Ily zsinórok a nyakra illesztetvék, a fájdalmaktól megóvja, s gyökeresen kigyógyitja. — Egy zsinór ára **1** ft. **58** kr. — **Krieger A.** gyakorló tyukszem-mütő, jónak elisert

tyukszemtapasza.

A tyukszemek gyökeres meggyógyitásáért jótállás biztosittatik. Egy nagy dobesz ára **70** kr., egy kisebbé **35** kr.

Föraktár Magyarországra nézve:

Pesten, TÖRÖK József gyógyszerésznél a király-utczában. 2290 (2—6)

Beküldetett.

Néhány év óta a lótenyésztés mindinkább nagyobb lendületnek örvend s igy a lovak értéke is kellőbben méltányoltatik s azok kifejlődésére s ápolására nagyobb gond fordittatik; egy okszerü lótulajdonos sem fog a jövőben egyedül csak arra szoritkozni, hogy a lovak elsőleges ápolására forditsa figyelmét, hanem iparkodni fog alkalmas hygieniai szerrel a természet működését elömozditani. A sport irányábani növekedő érdek szükségesnek találta e készitmény teljes felkarolását s nem ok nélkül: mert ezen hygieniai s cosmetikai szer nem csakhogy minden kivánalomnak meg nem felelt, hanem azt minden tekintetben jóval felül is multa. Ezen készitmény az, mely Ferencz József császár Ő Felsége által kizárólagos szabadalommal **Restitutions-Fluid** név alatt tünteteti ki, lovak számára **Kwizda J. F.**-tól **Korneuburgban**, mely meglepő eredménye által, magának gyorsan utat tört, s a legrendezettebb istállókba felvételre talált.

Hogyha mi, azon számtalan, a készitő és szabadalomtulajdonos **Kwizda F. J.** urhoz érkező elismerő iratokat keresztül lapozzuk, a bel- s külföld legkitünőbb capacitásaival találkozunk; s mi több: a continensen tul is utat tört magának a cs. kir. szab. **üditő-nedv**, s az elismerés, melyben a fentebbi szer ő felsége az angol királyné udvari istálloiban részesitették nem kevesebb annál, — mind azon szakférfiak nyilatkozata, melyek az **üditő-nedv** hathatóságáról egyhangulag szólottak. A sok véleménynyilvánitás ismétlése, mely a cs. kir. szab. **üditő-nedv** üdvös használata által elérétett — messze vezetne bennünket, s mi megelégszünk azzal, hogy ha felemlitjük: miszerint az **üditő-nedv**, külső bajoknál használva a legmeglepőbb eredményekhez vezetett, az hüsitő s erősitőleg hat. A megrendelési forrást illetőleg, lapunk mai számában megjelent hirdetményre utalunk. 2294 (1)

5 font jóféle s tisztaizlésü kávé csak 2 ft. 80 kr.

5 font

Portorico-kávé	**3** ft. **40** kr.	**Plant-Ceylon-kávé**	**4** ft. **25** kr.
Arany-Java-kávé	**3** „ **80** „	**Cuba-kávé** egész finom	**4** „ **50** „
Laguayra-kávé	**4** „ — „	**Gyöngy-kávé** egész finom	**4** „ **75** „

továbbá:

Brasiliai rhum, egy pint **1** ft., legfinomabb **jamaikai-rhum, Pecco-virág-** és **Souchong-thea, sardinák, mustár** és **sajt**-féliek a legjutányosb áron kaphatók Pesten,

Bauhofer és Jármay-nál,

a két szerecsen- és Laudon-utcza szögletén, 11-dik szám alatt.

Vidéki megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett a leggyorsabban eszközöltetnek. 2283 (3—12)

Bemenet a két szerecsen-utczába: a váczi-utról a marokkói házzal szemközt.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

45-ik szám. **Tizennegyedik évfolyam.**

Pest, november 10-én 1867.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonsagok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonsagok**: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy, négyszer használt petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkr.

Földváry Károly.

Földvári Földváry Pál, nyugalmazott őrnagy, ki már 1770-ben főhadnagy volt s végig szolgálta az utolsó török és az egész franczia háborut, sebekkel boritott vitéz katona volt s szolgálatának jobb részét a határőrvidéki székely ezredeknél töltötte. Többször nősült s számos gyermeket hagyott hátra. Harmadik neje Kampfenbergi Klunovics Katalin, egy horvátországi tábornok leánya volt. E harmadik nejétől 1809-ben november 26-kán Gyergyó-Szent-Miklóson (Csikszékben) születtek ikerfiai: Károly és Sándor.

Harczias ösök unokái voltak tehát ez ikertestvérek, s a vitéz székely nemzet kebelében oly háboru évében születtek, mely az egész müvelt világot megrendité, — és ők mindketten méltók levének e jóslat-teljes körülményekhez, melyek bölcsőjüket körüllengék. Mindketten katonai intézetekben nyerték kiképeztetésöket s 1827-ben hadapródok lettek az ausztriai hadseregben.

Sándor egész 1845-ig szolgált s meg is nősült, feleségül vevén Dessewffy Zsófiát. A nagy forradalom kitörésekor már sok gyermek atyja volt; mégis, megértve az intő pillanatot, katonának állt s a 10-dik zászlóaljban kapitánynyá neveztetett ki. Még azon év szeptember havában őrnagy lett s mint ilyen, Szegeden alakitá s tanitá és begyakorlá azon vitéz nemzetőri csapatot, mely függetlenségi harczunk történetében oly szép nevet szerzett magának. Perczel táborok dicsteljes bánáti táborozásában, ennek vezérlete és parancsnoksága alatt, tekintélyes részt vett saját képezte szegedi höseivel — különösen a római sánczok bevételénél és Koszpodinánál. — Huszonhárom kisebb és nagyobb ütközetben volt jelen s mint ezredes végezte be katonai pályáját. Aztán elitélték s később amnestiában részesült.

Károly, kit bajtársai és a forradalom történetirói *hősök hősének* neveztek, — s kinek képét ezuttal olvasóinknak bemutatjuk, — ezredével Erdélyben volt s már az 1834-ik év elején, mint mondani szokták, „character nélkül quietált," és még azon év nyarán Maros-Vásárhelytt egy nemes kedélyü és müvelt lelkü erdélyi főrangu hölgygyel: Túri Borbárával házasságra lépett.

Maros-Vásárhely még ez időben is, u. m. 1834-től egész 1848-ig az erdélyi társaskörök egyik tüzpontja s az ország ifjuságának gyülhelye volt. Általában véve e kor egész Európában a nyugalom és a társasági élet gyönyöreinek korszaka volt. Földváry Károly is ezen 14 évre terjedő időszakot a társasélet kedélyes örömei közt töltötte. Nyáron át Nyárád-Andrásfalván élt, hol vadászat s más mezei időtöltések, a gazdaság felügyelése, jó barátok és czimborák, vidám szüretek, viz zene és viz pohár vártak rá. Télen át Maros-Vásárhelytt mulatott, hol az akkoriban szokásos kaszinó-bálok, pompás estélyek s ragyogó kedélyü, szép nők társaságában csak ugy repült az idő; ez egész idő alatt házuk egyike volt a legkeresettebbeknek; neje igazi derék magyar gazdasszony; báljait és estélyeit még most is emlegetik.

FÖLDVÁRY KÁROLY.

1848-ban azonban, a mint az első honvédszervezkedés neszét vette — a nők kedvencze, a finom fehér kezü s mindig utolsó divat szerint öltöző elegáns Földváry rögtön Pestre jön s a 3-dik zászlóaljba régi bajtársa, Damjanics parancsnoksága alá százados-nak áll be.

Földváry Károly valódi tünemény a forradalom történetében; a legnagyobb kényelemből a tábori élet nélkülözései közé rohanni, s a szalonok hajlékony tánczosából a leghősiesebb dandár- és osztály-parancsnokká lenni, s mindezt oly gyorsan: — lehetlen, hogy a szemlélőt bámulatba ne ejtse.

A mint ismét katona lett, először is a ráczok ellen küldötték, hol legelső alkalommal Verseczen tüntette ki magát, mint három század parancsnoka. 1848. november havában a lagersdorf-alibunári csatatéren nevezték ki őrnagynak.

Később a Görgei táborába ment kedves 3-ik zászlóaljával. Tudva van, hogy a tápió-bicskei csata roszul kezdődött honvédeinkre nézve; a csata fordulatát egyebek közt Földváry Károly személyes vitézségének lehetett főleg köszönni s Görgei még ott helyt a csatatéren a 3-dik osztályu érdem-renddel tünteté ki, saját csapata előtt alezredessé és dandár-parancsnokká nevezte.

A peredi csatában ezredes és osztálypar ancsnok lett, s igy minden előléptetése a csatatéren történt. A legelső orosz foglyot saját kezeivel fogta el s nevetve mutatta honvédeinek a remegő kozákot!

A váczi csatában öt percz alatt két lovat, s tizenöt hónapig tartó honvédsége alatt összesen hét lovat lőtték ki alóla. Váczon

az emlitett alkalommal egy osztály osztrák vadász 10—15 lépésnyi távolból tömegesen tüzelt rá, lovát, köpenyét s a nemzeti lobogót, mit bal kezében tartott, 75 golyó érte, s ő maga bántatlan maradván, katonái azt kezdék beszélni, hogy a „golyó nem járja!“ Mikor e hitöket neki is elmondták, ő azt felelte nevetve, hogy: *igaz, sőt még azt sem járja, a ki őt követi!*

A fegyvert ő is Világoson tette le s aztán Aradon halálra itélték és 18 évre kegyelmezték vasba; közel egy évig ugy is volt; akkor Haynau a hires perpatvar alkalmával hetven társával neki is megkegyelmezett s igy elbocsáttatván, Nyárád-Andrásfalvára vonult.

Természetes, hogy az aranjuezi szép napoknak már vége volt; már csak egy-két barát maradt a régiekből, s a régi jó kedv, a régi gondtalanság, minden, minden oda volt.

Földváry is most magába vonuló komoly ember lett; de az akkori rendszer embereinek igy sem tetszett s 1852-ben junius 13-án, midőn rokonai látogatására Magyarországra jött, elfogták és Szebenbe hurcolták. Két évig kínozták ott, azzal vádolván, hogy Kossuth Lajos ujonnan tervezett forradalma egyik eszközéül, őt Erdély ideiglenes katonai főnökévé nevezte ki. É sorok irója csak annyit állithat biztosan, hogy Földváry ilynemü megbizatással személyesen megkinálva soha sem levén, azt el sem fogadhatta; de a német auditorok nagy „népszerüségéi“ veszedelmesnek tartván, 1854-ben habár „ab instantia“ bocsáták is el a börtönből, Salzburgba internálták; ott is két évet töltött, aztán Pesten 1857-ben kapott végleg kegyelmet.

1862-ben Viktor Emánuel olasz király szolgálatába lépett s augusztus 5-én átvette a zavargás és rendetlenség között élő magyar legió parancsnokságát. S erélyes föllépése, lovagias eljárása által csakhamar oly rendet idézett elő, milyen azelőtt ismeretlen volt a legiónál.

Midőn 1866-ban az olasz király az osztrák császárral kibékült, a magyar legió missiója be volt végezve, és igy azt az olasz király egy napiparancs által feloszlatta, elismerését nyilvánitván azon fontos szolgálatokért, miket e legió az olasz ügynek tett, s elismerte különösen az utolsó parancsnok, Földváry Károly lovagias bátorságát, katonai szervezési érdemeit, s a rend és fegyelem fenntartása körül tanusitott sikeres fáradozásait s ezek jutalmául a Szent Lázár és Mauritius rendek nagykeresztjeivel diszité fel a magyar hős mellét.

1867. junius 8-dika óta pedig ugy itélvén meg Földváry a helyzetet, hogy a kibékült hazának itthon még szolgálatot is tehet, mindnyájunk szives örömére, hazájába visszatért. Itt több alkalommal a Deák-párt politikája mellett nyilatkozott.

Deák Farkas.

Istené ügyem!

(Eredeti beszély a székely népéletből.)

Irta MERÉNYI LÁSZLÓ.

(Folytatás.)

III.

Otthon.

Palló Mihók ugy cselekedett, mint a hogy az úton előre kitervezgette: nem ment egyenesen az anyja házához, hanem fölkereste a falusbirót, szállást kérendő tőle. Ép vasárnap levén, a falusbiró otthon volt.

— Adjon Isten jó napot! — köszönt a birónak Palló.

— Fogadj Isten, katona uram! — viszonozta a biró.

— Kigyelmed a falusbiró?

— Én vagyok.

— Egy kérésem volna kigyelmedhez.

— Halljuk!

— Kiszolgált obsitos katona vagyok, ma két stációt tettem az apostolok lován, erőm szakadkozott [1]), azért szállást kérnék éjszakára, holnap tovább vinném az irhámat, fillentett Palló.

— Istené a szállás, katona uram! De van-e kigyelmednek igazsága?

— Van, biró uram.

— Mutassa elé! Nem venném a dolgot szorgosan, de a dulló [2]) úr erős-kegyetlenül megparancsolta, hogy afféle obsitos katonának ne merjünk szállást adni, ha irást nem mutat elé, menté magát a biró.

No, felsültem, gondolta Palló, mig a vörös tárczában keresgetett, ha most az obsitomat megnézi, benne a nevem s megtudja, hogy ki fia vagyok: az egész mulatságom dugába dőlt! Bárcsak valami német irás volna nálam, azt mutatnám elé, azt nem tudja elolvasni. Ugy emlékszem penig, hogy van.

Odadhatta volna annak az obsitját is, mert a biró nem tudott olvasni, min nem lehet csudálkozni, ha számba veszszük, hogy a Székelyföldön szerre, azaz: sorjába, a hogy következik, viselik a biróságot. S innen van aztán azon példabeszéd: „Szerre jár, mint a falusbiróság.“

Mig Palló tárczájába matatott, [3]) egyetmást kérdezgetett tőle a biró:

— Hová való vitéz úr?

— Erdővidéki, toldta Palló.

— Mi a becsületes neve?

— Toró Mihály.

— Az Isten tartsa meg! Ösmerem a falamijáját; sok becsületes ember viseli a Toró *nevet*!

Palló végre elővett egy iratot s odanyujtotta a birónak; valami elvétett német czertifikát volt az.

— Itt van, biró uram, fogja!

A biró maga elé tartotta az irást s hosszasan nézdegélte, végre megszólalt:

— Látom, rendbe van a kigyelmed igazsága, azért ha meg nem veti szegény hajlékunkat, kipihenheti itt nálam magát. Jó szivvel látom. Lesz jó pilis [4]) ágy, aztán enni is, inni is egy kevés, a mit az Isten adott!

A székelynek erkölcsi lényéhez van forrva a jószivüség; azért a Székelyföldön ha ismeretlenül, utazol is s kénytelen vagy a székely vendégszeretetet venni igénybe: a székely soha sem tagadja meg tőled a szállást s szives fogadtatás fejében még étellel, itallal és tiszta meleg ágygyal lát el.

De Palló Mihóknak most terhére volt az a jószivüség; mert ha elfogadja, elmarad szépen kigondolt tervétől; azért reá beszélte a falusbirót, hogy szállásolja be öt özvegy Palló Mihóknéhoz, mert ez utóbbinak katonafiától üzenetet, meg egyebet is hozott.

A biró aztán, bár a beszállásolás ellen több ellenvetést tett, de a melyek egyről egyre mind megcáfoltattak az obsitos által, elökereste birói jelvényét, a száraz mogyorófapálczát s megindult a katonával özvegy Palló Mihályné lakása felé.

Az utczán, a merre mentek, mindenütt víg, eleven és fürge néppel találkoztak, kik vasárnapi szokott mulatságaikkal tölték idejöket: itt karcsú székely leányok, legényekkel vegyest cziczát futottak; ott nehány suhancz kedvére karikázott; emitt pajzán sihederek bakkfüttyöt hánytak; amott izmos legények cserkaboláztak; majd távolabb az apróság hosszu füzérben kapusdit játszott. Mindenütt kedv, élet, zsibongás vette körül a jövevényt! Majd egy-egy terepély zádor-[1]) vagy körisfa alatt, körbe állva, vagy ülve férfiak időztek pipaszó mellett, kik kalap emelintve üdvözölték az idegent. Az idegent? Senki nem ösmert reá; de az obsitos egy-kettőt fölismert közülök, a többiek azonban ismeretlenül maradtak, vagy csak homályosan emlékezett vissza, hogy azt az egyént már látta az életben, de hogy minek hiják, nem tudta magának megnevezni.

Mikor az özvegy laka felé közeledtek, Palló hogy mit érzett, azt csak az tudja felfogni, ki 18 évig volt távol, mint ő, és ki oly romlatlan szívvel bir, mint ő.

Végre odaértek az ősi ház elébe A galambdúczos, [2]) iratos [3]) kapu homlokán szépen kivágott rózsák és tulipántok között állott legfelül: „Isten segedelmével épitette Üdösb Palló Mihály. Annó 1846.“ — Az ifjabb Palló Mihály is megkapta a nevét valamelyik sasfán [4]), nem, ép a kapuzábén [5]): If. P. M. 1846.

Ezt, gondolta Pallónk, én vágtam fel a kaczrommal [6]), de apám uram is felvágott érte a harisnya-szijuval. [7]) Az is az enyém vót!

A pitvarból csengő tiszta hangon kihallatszott e dal:

Háromszéki nádas berek,
Ott termik az ügyes gyerek;
Karcsú magas, mint a nádszál,
Hajlik mint a rozmaringszál.
Hajlik mint a rozmaringszál.

Bús az idő, búsalkodik,
Nem sír, csak panaszolkodik, —
Én megélnék a bú nélkül,
De a bú nem nálam nélkül,
De a bú nem nálam nélkül.

Palló Mihók szive a dal hallatára mindinkább dobogni kezdett.

— Ez lesz a húgom, susogta magának majd fenhangon kérni kezdte a birót:

— Ne menjünk még be, biró uram!

— Hát mit csináljunk itt a kapu előtt?

— Csak ezt az irást olvasom el, pedig olvasás nélkül is tudta, mivan oda vésve.

— Bánja a tatár; de ni — kezdett csudálkozni a biró — mi lelte kigyelmedet, hogy elváltozott az orczájába; szint fehér szint vált tott?! Tán valami baját érzi?

— Igen, nem, azaz: hogy is mondjam?.. Menjünk biró uram, menjen kigyelmed elöl!

A biró szép, tágas udvarra nyitott be. Jobbra, napkelet felé fordulva, állt a daránicával [8]) fedett s fehérre meszelt székely lak, két ablakkal az utczára, két ablakkal pedig az udvarra nézve. Az udvar hátterében, a lakháztól távol, állott a zsúppal fedett csür, egyik oldalán színekkel, másik oldalán pedig istállóval. Mindenütt rend, csín és tisztaság gyönyörködtette a nézőt, mintha gazda volna a háznál.

A kis ajtó betevésére egy farkas szőrü kuvasz csaholva szökött elé a ház bütüjéből [9]) s megmutatta az érkezőknek, hogy neki mily szép fehér fogai, piros íne és éles hangja van, — mire a pitvarban dalló leány a küszöbre pattant a szemöldök-fa alá s csitítani kezdte a kutyát:

— Cziba ne, Csobán, cziba ne!

Két, kerekre nyilt, nagy kék szem bámult az érkezőkre s a gyönyörü szempár csinos tulajdonosa bámultában még duzzadt, piros ajkait is kissé nyitva feledé, láttatni engedve az apró fehér gyöngysor fogak végeit.

[1]) Ereje szakadkozott = erőből fogyott. — [2]) Dulló annyi, mint Magyarországon a szolgabiró. — [3]) Matatni = keresgélni; ujjal bibirkálni. — [4]) Pilis = pelyhes; pili = pehely; átvett értelemben aranypili = aranyfüst.

[1]) Zádorfa = hársfa. [2]) Galambducz = galambbúg. [3]) Iratos = kifestett. — [4]) Sasfa = keritést tartó czövek. — [5]) Kapuzábé = kapu-oszlop; kapufélfa — [6]) Kaczor = horgas kés; metsző-kés. — [7]) Harisnya-szijú = nadrágszij — [8]) Dránicza vagy daránicza = hosszu deszka zsendely. — [9]) Bütü = vége valaminek; házbütü = ház vége; asztal bütü = az asztal vége.

Gyönyörü leány volt az istenadta! Biz ezt az ember fia nem hagyta egy tekintetre! A fehér arcz ragyogó kék szemével oly meglepő ellentétet képezett az íves, vékony fekete szemöldökkel és a dús fekete hajzattal, mely kétfelé választva, hátra volt fésülve s hátul egy ágba fonva, csokros-bokros szalagba végződött; de a piczi fülek mellett egypár tincs [1]) szabadon hagyva, a gömbölyü fehér nyakra göndörödött, melynek fehérségét még jobban kiemelte azon három sor jóféle fekete gránátgyöngy, mely a gömbölyü nyakat körülvette. A karcsú derékról, melyet csinos kis mellény övedzett, fekete-veres csikú, s úgynevezett masinafonál és faolajos fejtőből [2]) készitett házi szőttes rokoja [3]) omlott le, láttatni engedve a kis lábakat, melyekre fényes fekete kordován csizma szorult. Az egyenes derékra a rokojával azon-színú szűk ujjas volt kiöltve, mely alól kilátszott a vállakat és nyakat övedző s a mellény alá szorult zsali kendő.

— Jó napot, Juliska! — köszönt a biró.

— Isten áldja, biró uram! — fogadta a leány.

— Ez a húgom, — mormogta az obsitos, — hogy megnőtt, milyen szép, mint egy virágszál! — Aztán ő is nyunyögött valami köszönés-félét, de a melyet a szép leány se nem fogadott, se nem értett. Az obsitosnak csak a szája járt hang nélkül s ő azt hitte, hogy mégis köszönt.... Ejh, az előtt a szép székely leány előtt, főkép ha idegent játszunk, ügyesebben is viselhette volna magát a tisztelt vitéz úr; mert mit gondol majd felőle az a tűzről-pattant székely leány?!

— Itthonjába van-e néném asszony? — kérdezte a biró.

— Odabent van, biró uram, kerüljenek belöl-felöl!

A biró benyitott a szobába. A gócz alatt [4]) üldögélt egy öreg asszony búra eresztett fővel, ki a jöttek láttára felállt görnyedő helyzetéből. Szikár, csontos székely nő állott az érkezettek előtt, őszbevegyült hajjal, redös arczczal s beesett, de azért eleven tüzü barna szemekkel; — e nőn könnyen fölismerhető volt a kora vénhedés és elvirult szépség nyoma; komoly bánatos arcza, mély tüzü panaszos szemeivel, önkéntelen tiszteletre gerjesztették a nézőt.

E nő volt az obsitos anyja, ki vizsga-szemekkel kémlelt az idegen katona arczába, de mindamellett hidegen maradt. Semmi megilepetés, semmi megindulás; az a vizsga tekintet az idegen ismeretlen embert illette, de nem a forrón szeretett fiút. Nem ismerte meg!

— Szegény anyám, hogy megvénült, hogy megöregedett! — susogta az obsitos.

— Adjon Isten jó napot kigyelmednek! köszönt a biró.

— Fogadj Isten, biró uram! Üljenek le szegény hajlékomba, nem oda biró uram, de az asztalfőre!

— Hát hogy van kigyelmed, hogy élhet még? — kérdé a biró.

— Délelőtt búval, délután bánattal, biró uram, mint afféle búlátott özvegyasszony, kinek csak örökös veszödség, örökös kárhozat az élete!

A biró a mellette ülő katonára egy jelentékeny pillantást vetett, mely azt látszott kifejezni: kezdi már! Látod, mért kivánkoztál ide, nem megmondtam előre, hogy igy járs!... Büdübe estél [5]), öcsém!

De az obsitos nem igen ügyelt a figyelmeztetésre, hanem szótlanul körüljártatta szemeit a házban s egy-egy tárgyon hosszasan pihentette tekintetét. Nézhetett eleget, volt ott neki mit bámulni; mert majd minden tárgy oly ismerősen köszöntötte; majd minden tárgy valami csekély, de azért elötte kimondhatlan becsü eseményre emlékeztette öt; majd minden tárgy regélt neki valamit a multból, az eltöltött kedves gyermekkorból, melyekre ő most oly édesen emlékezett vissza!

Abból a madaras cseréptányérból, mely ott az ajtószegletben álló pohárszéken ült békeségesen, ki tudja mennyi idő óta, — hányszor evett ő tejes puliszkát, lecskaposztát [1]), kadóczba rántott csürkét [2]), avagy tokányt [3]), az volt az ő gyermekkori tányérja!

Azon a fehér padláán, mely a pohárszék mellett hosszan fekszik a falnál, hányszor pihent ő, mikor a kihálóból [4]) hazajött. A padláda sima, kemény fedelén esett jól neki a nyugvás!... A padláda mellett levő s a hiúig [5]) fölvetett ágy csokros-bokros héjjú párnái [6]) közé kivánkozott egyszer, mikor olyan nagy beteg volt; az anyja oda fektette s ott lett ő jobban!.. Azon a tölgyfa lóczán [7]), melyen most ül, hányszor nyugtatta meg munkában fáradt tagjait s evett-ivott a mellette levő körisfa asztalon?! Épen ott volt a helye, a hol most ül!.. Ni, az asztal-szegletben álló kicsi almáriom tetején még most is ott vannak a fekete kötésü könyvek, melyekből néha napján annyiszor olvasgatott! kivülről megösmeri, hogy melyik miféle, ez: a szent biblia; az: Szikszai könyörgései; amaz: Hübner szent történetei... De ni, egek csudája, az asztal alatt még most is megvan a zöldmázú vizes korsó csonka szádával [8])!... Azt ő törte le!.. Azon a nyoszolyán, mely a szoba hátterében van, szemközt az udvarfelöli ablakokkal, aludta ő gyermekkori édes álmait, még az a cserge [9]) is megvan, melylyel takaródzott. A hálóágyak felett még most is ott fütyögnek a rozsdás ősi kardok és a még rozsdásabb pisztolyok.

Az ősi kor e szent ereklyéin merengett az obsitos leghosszasabban, mert azok alkalmasint édes bánattal emlékeztették arra, hogy ő azon nemzet fiai közé tartozik, kikről irva van: *„Genus hominum belicosissimum“*; de azért figyelmét még azon szilony-kötéssel [10]) abroncsozott eczetes-hordó sem kerülte el, mely ott a gócz mellett állt a szurdékban, és a melybe ő annyiszor hordott eczetnek való vaczkort a hátán!

Szóval: száz, meg száz aprólékos, encsenbencsem tárgyak voltak a szobában, mik egyenként és összesen arra emlékeztették a vén harczfit: itt születtél, itt láttad meg legelsőbben isten fényes napját, itt töltéd el gyermekkorod boldog perczeit és itt serdültél fel akkorára, hogy katona lehettél!

De mig az obsitos a fölismert tárgyakon merengett, a biró és Pallóné közt szakadatlanul folyt a beszélgetés s az obsitost édes anyja panaszos hangjai ébresztették fel merengéseiből.

— Minek is már az élet egy oly tövig romlott [11]) asszonyembernek, mint én, mikor abba semmi gyönyörüségem?! Jobb is volna, ha az uristen kiszólitana már az élők seregéből, mert úgy is csak örökös bút látok s csupa tepedelem [12]) az életem!

— Ne busálódjék kigyelmed, — vigasztalta a biró a panaszos öreg asszonyt — minek gyöntöli magát; jó az Isten, megsegit az; Mihók is maholnap hazajön a katonaságból, m gfogja a dolog végit s jobb napokat lát kigyelmed!

— Nem jö az haza soha; mert jobb szereti az a katonaéletet, mint engem — édes anyját! Nem látom én meg öt soha, penig már nekem csak egy szélfuvás kell s aztán kivisznek az örök nyugodalom helyére! Nem látom én öt meg életbe soha, érzem én azt! Rég el fognak az én csontjaim porlani, a fü is kinől a síromon, a fejfám is eldollik [1]), mikor haza jön az!... Nem lát ő engem többé soha!

Az öreg székely asszony egypár könyet törült ki szemeiből...

Oly megható volt ez a könyező öreg asszony panaszos beszédével! De Mihók is oly furcsán érezte magát; szeretett volna fölkelni s a nyakába borulni annak a panaszos öreg asszonynak, mondván:

— Dehogy nem látsz meg, anyám! im, itt vagyok, itt vagy karjaimba a keblemen!

Kevés hija volt, hogy meg nem is cselekedte, de akkor aztán füstbe ment volna az a pompás mulatság, mit az uton előre kitervezett magának! (Folytatása következik.)

[1]) Tincs = fürt. — [2]) Faolajos fejtő = gefärbter Faden. — [3]) Rokoja = fersing = szoknya. — [4]) Gócz alatt = tüzhely alatt. — [5]) Büdü = gyermekjátéknál — lyük. Átvitt értelemben büdübe esni = bajba esni: körtönbe jutni.

[1]) Lecskaposzta = lucskos káposzta. — [2]) Kadóczba rántott csürke = zsemlye vagy kenyér morzsába rántott csürke. — [3]) Tokány = hagymával készült husétel. — [4]) Kiháló = éji szállás marhalegeltetéskor. — [5]) Hiú = padlás. — [6]) Párna = vánkos vagy fejel. — [7]) Lócza = ülőpad. — [8]) Száda = valaminek szája, nyilása p. hordószáda = hordószája — [9]) Csergo = takarónak használt pokrócz. — [10]) Szilony = kétfelé hasitott vesszőből készitett kötelék. — [11]) Tövig romlott: sajátságos kifejezés s értelme = tönkre jutott. — [12]) Tepedelem az életem = folytonos küzdés nyomorral; tepedelem = nincs módjába, pl. nem volt annyi tepedelmem, t. i. módom.

Udvarhelyszéki székelyek.

Midőn a lapunkban épen most folyó elbeszélés a székely népéletből, nemzetünk e sajátságos törzsének életével, szokásaival, jellemző tulajdonaival foglalkoztatja olvasóinkat: nem lesz érdektelen, ha egy pár udvarhelyszéki székely atyafit szinről szinre is bemutatunk, a mint, erdélyiesen szólva, „jó izü“ beszélgetésbe merülve, egyik a másiknak épen valamit — úgy látszik — törülhegyre elmagyaráz.

Derék, bár sok tekintetben különös faj ez a magát egyenesen Attila húnjaitól származtató székely; s a ki még nem ismeri, méltó, hogy megismerkedjék vele. Hegyei, bérczei közt, hol másfélezerév óta lakik, nem feledve nyelvét, ősei szokását, nem hajtva nyakát soha önkéntes rabigába, talpalatnyi földét hangya-szorgalommal túrva, a mi a földből ki nem telik, egyszerü ipar és kereskedés által pótolva, egyéni szabadságát s függetlenségét a világ minden kincsénél fölebb becsülve, úgy él ott a székely ma is, mint élt száz meg száz év előtt.

Eredetéről, őstörténetéről, nemzeti és törzsszerkezete kiváló sajátságairól ezúttal feleslegesnek tartjuk szólani. Itt ugyis egynémely vitás pontra akadnánk, melyeket alig tudnánk a magunk emberségéből biztosan megoldani; eléggek tartjuk most csak nehány népismertetési adatra szoritkozni és pedig képünk alkalmából leginkább az udvarhelyszékiekről.

Az udvarhelyszéki székely, mint átalában a többi, jószivü, vendégszerető, lelkesülő, adakozó, habár szorosan tartja azt az elvet, hogy „nem jó a takarózón túl nyujtózkodni;“ — bátor, s bátorsága békés időben is olykor tettlegességre fajul át, minek egyik tanubizonysága az, hogy e szék legujabb bünügyi statistikája is legtöbb nehéz testi sebzési büntényt mutat föl. A közügyek, a haza sorsa iránt mindnyája nagy érdekeltséget tanusit. Szorgalmatosak és munkások; öltözetük saját gyártmányuk; házaik, gazdasági eszközeik legnagyobb részben saját munkájuk.

Egyik jellemző tulajdonságuk még a csufondárosság, annyira, hogy ritka ember, kit köztök gúnynévvel nem tisztelnek meg, s e részben épen nem kimélik a magas állásu személyeket sem. Igy Báthori Zsigmondot, miután a himlő megkelte, elnevezték „tarka Zsigá“-nak; — egy későbbi fejedelmet pedig, ki a só árát fölebb rugtatta, „Sós“ melléknévvel tiszteltek meg.

Az udvarhelyszéki székely széles vállu, karcsu dereku s inkább hosszu, mind rövid termetü. Arcza szabályos, haja szőke, s szemei általában kékek.

Öltözetük gyapjuból készül, olykor marhaszőrrel kevertből. Segesváron vagy Udvarhelyen készitett kalapjuk közép törpeségü és széles karamu, — télen azonban e kalap helyett fekete

[1]) Dollani = korhadni.

*

bárányból, legtöbbnyire magas süveget hordanak, melylyel a jobb székely gazdák szintugy fényüzést üznek.

Azon felső-öltönyt, mely képünkön látható, s melynek egyike fel-, másika pedig lesimuló galléru — *ujjas*-nak nevezik. E felső-öltönyük 1859. óta zsinórral van szegélyezve. A nadrág rajtuk fehér gyapju-harisnya, kék posztószéllel szegélyezve, melyet azonban ujabb időben fekete vagy vörös zsinor váltott föl. Csizmájuk hosszuszáru, borjubőr, mindkét felől a huzó kiftyegvén. Némely helyeken, pl. Székely-Kereszturon és vidéken a hosszuszáru csizma helyett bokáig érő, oldalt füző *czepők*-öt (czipőt) viselnek. Ez öltözethez kiegészitésképp odajárul a borz-tarisznya, a mely kevésbbé módos embernél borju-, sőt vászon-tarisznyává változik; ebben a dohány és pipa foglalnak rendesen helyet, olykor egy lapos erszény társaságában, mely a kovát, aczélt, taplót tartalmazza.

Vándorlásaim és élményeim Persiában.

VÁMBÉRY ÁRMIN-tól.

III.

Cyrus állitólagos sirja.

A persa fővárosból Vámbéry Dél-Persiába, Farsz tartományba tett kirándulást s kalandteljes és tapasztalásokban gazdag utjában az ős hajdankor sok nevezetes emléket, romját fölkereste, melyek közül egy párt, hirneves utazónk nyomán, érdekesnek tartunk megismertetni olvasóinkkal.

„Az utazónak a paszargadai sikságon először azon mauzoleum tűnik szemeibe, melyet a persák Salamon anyjának siremléke gyanánt tartanak, a mi régiségbuváraink azonban mindezideig vitatkoznak a fölött, vajjon Cyrus sirja-e, vagy a hajdankor más valamely nevezetes egyéniségeé. Hat, piedestalszerűleg egymásra fektetett óriási márvány-táblán nyugszik, melyek legalsója majdnem egy ölnyi magas, a többiek sem vékonyabbak négy lábnyinál s a mellett oly nagyok, hogy minden emelkedés, mely egyszersmind lépcső gyanánt szolgál, legfölebb két, három vagy négy darabból áll. A négyszögletes házikó maga, egyes szobát képez, melynek hossza 20 láb, széle pedig 16, — kivülről. Padló, tető és padlás egyes óriási darabokból illesztvék össze s a keskeny, alacsony bejárás, melyet hajdan ajtó zárt, ma azonban nyitva van, a hideg és komor bensőbe vezet, hol is, az a mohammedanok imádkozási helye lévén, egypár korán fekszik. Mai napság az egész épületet alacsony fakerités környezi, melynek közelében mesterségesen faragott márványdarabok, hajdan büszke szobrok darabjai hevernek.

„Midőn nagy nehezen felvetém magam az első lépcsőre s a sima márványkövön felkusztam az épülethez, tiszteletteljes borzalom hatotta át egész valómat. Akármennyit olvasunk is a hajdankor ilyes emlékeiről, mégis a tulajdon szemünkkel látás benyomása valóban igen csodálatos. Sokáig bámulva néztem a massiv márványtömegeket, mert majdnem lehetlenségnek látszik, hogy azok helyükről mégcsak megmozdittassanak is, annál kevésbbé, hogy mint épitészeti anyag, egyik helyről a másikra vitessenek.

„Az ötödik lépcsőn Rich, Told és Hyde neveit pillantám meg, kik 1821-ben járván itt, nevüket akkor vésték a kemény márványba. A falat azonkivül sok arab és persa felirat is boritja, s én épen ezek olvasásához fogtam, midőn egy persa, hihetőleg az ezen tájon sátorozó nomadokhoz tartozó, azon czélból, hogy cicerone-szolgálata egy kis enam-ot (ajándék) fog neki szerezni, nyájas, barátságos hangon igy szólitott meg: „Hadzsi, ugy-e Bagdadban nincsenek ilyen nagy kövek? de jöszte, mutatok neked még másokat is, nézd meg csak a régi Guzin városának romjait.“ Az ő társaságában a hajdani palota s más egyéb, ezzel összeköttetésben álló oszlopok és portalék balkézfelől terjedő romjaihoz mentem. Maga a palota, melyet Tachti Szulejmannak (Salamon trónja) is neveznek, alacsony hegyfok végén épült s hajdani fényét 10—12 öl magas, 5 öl széles portál mutatja, melynek kövei majdnem oly nagyok, mint a mauzoleumi, s minden ragacs vagy bármely egyéb összekötő anyag nélkül csak úgy vannak pusztán egymásra fektetve.

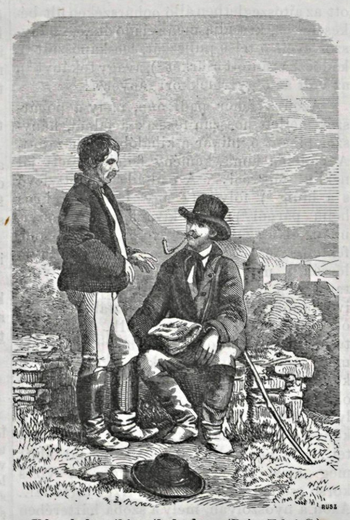

Udvarhelyszéki székelyek. — (Rajz. *Keleti G.*)

„Igen hihető, hogy e palota, a maga terrasse-ával igen alkalmas pontot képezett, honnan a király a nagy sikságon összegyült hadserege fölött átnézetet gyakorolhatott, vagy azt maga előtt sorban defiliroztathatta. Ez annyival is inkább hihető, minthogy a király, magas ülése által az alant álló tömegnek egészen szemébe tünhetett, a minek kiváltképen a noruzi ünnepélyek alkalmával, midőn az egész világ az uralkodó körébe ügyekszik, igen nagy hasznát veheték.“

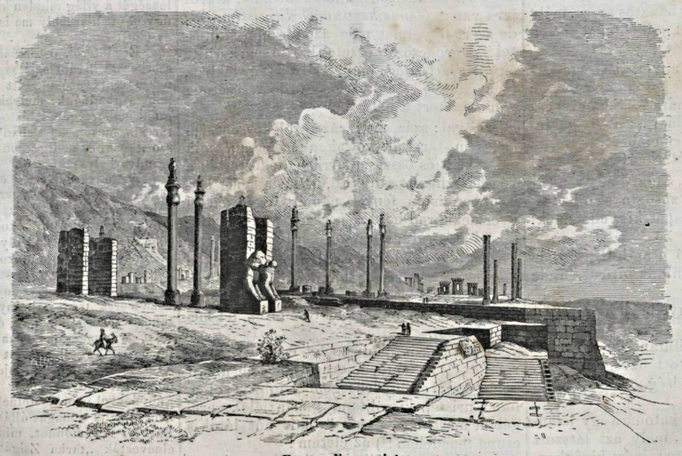

Persepolis romjai.

IV.

Persepolis romjai.

Azon térségnek, melyen e nagyszerü épitészeti maradványok nyugosznak, szabálytalan alakja van, mint ez a mellékelt illustratióból világosan látható. A nyugati oldal, honnan a sikra beláthatni, 1425 láb széles, az éjszaki 926 és a déli 802. Magassága, az alap egyenetlensége folytán, ugy látszik 25—50 láb között változott. Felszinét a futó homok és a leomlott romok igen egyenetlenné tették. Ezen sik-magaslathoz csupán egy feljárás vezet, még pedig pompás lépcsőzeten, mely két szakaszból áll, s oly széles, hogy hat lovas egy sorjában igen könnyen fellovagolhat rajta. Az emelkedés oly csekély, hogy az utasok rendesen ugy szoktak fellovagolni s a márványdarabok oly nagyok, hogy egyből 10—14 lépcsőfok van kivágva.

A második emelvényre érkezvén, óriás portalét lát az ember maga előtt, a mely két massiv falból áll, s ezek kül- és beloldala két kolossalis állat képét viseli faragványban; a portale hossza 21 láb, magassága 30, a falak pedig 12 lábnyira állanak távol egymástól, padlózatát pedig simitott márvány képezi. Az állatok olyan talapzaton állanak, mely szobraikat öt lábnyival magasabbra emeli. Fejük annyira meg van csonkitva, hogy nem lehet kitalálni, mit ábrázolhattak. — Husz lábnyi távolságban keletfelé négy rovátkolt oszlop állott, szép koronázatu, körülbelül 45 láb magas, s mintegy 22 lábnyi közel egymás között, de mai napság már csak kettő áll belőlük, a többiekből még csak rom sem maradt. Ezen oszlopokat más térköz választja el egy másik portalétól, mely az elsőhez hasonlit.

Ezen portalék jobb oldala, s azon terrasse között, melyen az oszlopcsoport áll, 162 lábnyi térköz van. E téréségen a sziklába vésett csatorna szemlélhető. A terrassehoz kettős lépcső vezet, melynek egész hossza 212, mindakét fokozat magasan tulhaladja éjszaki homlokzatát. A homlokzat annyira tul van halmozva alakokkal, hogy a szemet szinte kápráztatja. Ezen alakok, melyek aként vannak csoportositva, hogy a lépcsőzet falaihoz illjenek, különböző ruházatot hordanak s mással és mással vannak elfoglalva. Némelyek királyi testőröknek s kiséreteknek látszanak, hosszu öltönyt viselnek, faczipő alaku bakancscsal s rovátkolt sima alaku süvegekkel, tegzekkel, nyilakkal, dárdákkal és pajzsokkal; mások ismét hosszu sort képeznek s ugy látszik, több nemzetek egy felvonulását ábrázolják, különböző ruhában és különbözőleg felszerelletve. Ajándékokat és áldozatokat hoznak különféle faju állatok számára. Harcz is van itt ábrázolva egy oroszlán és bika között, vagy a mint némelyek vélik, egyszarvu ellenében: de mindenesetre olyan állattal, mely a portale megcsonkitott alakjához hasonlit. Mind e dombormüveket csak nemrég szabaditották meg az azokat környező földsáncz alól.

Sir Robert Ker Porter azt hiszi, hogy e müvészeti remekmüveknek az volt rendeltetésük, megörökiteni Cyrus vallásos nagy proczessióinak emlékét, mint a hogy ezekről Xenophon szól, vagy talán Dariuséit.

Azonban siessünk e romok legrendkivülibb részéhez, a bámulatra méltó oszlopcsoportozathoz, mely a terrasseot foglalja el. A képzelem, bizonyára, semmi nagyobbszerüt nem képzelhet, mint e magánosan álló, óriási, megcsonkitott oszlopok, melyek olyan időkből valók, mik még a mondánál is régiebbek, mely számtalan nemzedék fel és letünténck valának tanui, láttak dynastiákat és országokat támadni, virágzani és hanyatlani, mig ők maguk, szürke fejeiket mind ez ideig változatlanul fennhordozzák. A terrasse-on, mely keletről nyugat felé 380, északról délfelé 350 lábnyi tért foglal el, hajdan négy oszlopcsoport állott, melyek mindegyike 36 darabot számító közép-csoportozatot képezett, melyek mindkét oldalon, valamint szembeeső részükön is, hatával, kétsorosan valának keritve s összesen 72-őt képezének. Ez oszlopok közül ez idő szerint már csak kevés van épségben, mik még mindig régi helyükön állanak. A többiek ott porlanak az évszázadok összehalmozódott porhüvelye alatt, s a talapzatok közül is nem egy össze van rombolva és halomba döntve.

Ezen csoportozatok körül még jókora téren számos romhalmaz látható. E romok ember és állat-alakjait — beleszámitva a siremlékeken levőket is, 1300-ra teszik.

Felettébb érdekesek az ujabb és régibb utazók felirásai. Mindenféle nyelvü és irásu jegyzések vannak itt a falakra vésve. Ezek nemcsak az ujabb idők emlékei, hanem vannak még Pehlevi és régi héber feliratok is, melyekről azt állitják, hogy azok az első héber fogság rabjaitól származtak. — A felirások legnagyobb része angol. Németet találtam, — irja Vámbéry — s alig fojthatám el lehangoltságomat, midőn két napi kutatás után egyetlen magyar nevet sem találtam itt, — de a midőn harmadnapon épen azon rész alatt ügyelegnék, mely fekete márványból van, nagy örömömre egy ablakmélyedésben ezen szavakra akadtam: „Maróthi István 1839.“

Mi volt e büszke épületek eredeti czélja; mit akartak alapitói általa elérni? — olyan kérdés, mely minden eddigi utazónkat foglalkoztatá ugyan eddigelé, azonban mind ez ideig, minden alapos kutatások és értekezések daczára, eldönthetlen maradt. Persepolis egy hegynek lábánál, mely alatt a nagy mardest-i sikság nyulik el, hihetőleg hajdani fejedelmek palotája volt, kik innen tartottak szemlét ama büszke sikságon egybegyült seregeik, de Ázsia minden népeiből egybegyült seregeik fölött.

Ép oly bizonytalan az a kérdés is, mikor épülhetett Persepolis. Mind az európai, mind a keleti történetbuvárok nagy része a nép véleményét vette alapul e fényes monumentumok keletkezési idejére nézve, s ezek épitését még a Dzsemzsidek korára teszik. Persepolis hihetőleg nem egy pisdadi-nak vagy kejjánida fejedelemnek szolgált tartózkodási helyéül, ugy hogy a 4000 esztendő semmiesetre sincs túlozva. A nagysándori hadjárat történészei ezen nevezetes romokat Cyrus tartózkodási helyének nevezik, hol kincseit tartotta volna, de az ő buktával, őseinek büszke palotája is romba dőlt. Ugyanis Nagy Sándor, ittassági

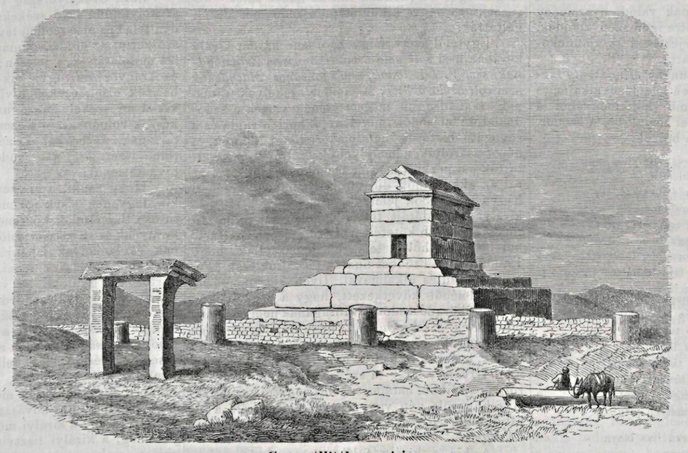

Cyrus állitólagos sirja.

Sokak nézete ellenben — kik a mai napra fennmaradt romokban a hajdani lakóhelynek nyomát is alig találják — oda megy ki, hogy Persepolis a nap ünnepélyes temploma volt, melyben a Noruz-ünnep első napján (uj-év), valamint ez ma is szokás Persiában, a királyok különböző alattvalóik ajándokait és hódolatát fogadták.

A Szűz-Mária-szobor a Rókus-kórház előtt.

Pest, Európa egyéb fővárosaihoz képest rendkivül szegény még nyilvános szobrokban; azért valódi esemény volt fővárosunkra nézve, midőn egy kegyes főpap, főtiszt. *Lenggel* Miklós, egri székesegyházi prépost-kanonok, először Eger városának egy közterére szánt Immaculata-szobrát, közbejött körülmények folytán eredeti rendeltetésétől elvonva, Pest városának ajándékozta, hogy az ennek egyik legjártabb pontját diszesitse.

Folyó évi szeptember 8-kán, kisasszony-napján, mint a Mária-kultusz egyik legfontosabb ünnepén lepleztetett az le, a Rókus-kórház előtt, a kerepesi úton, fényes egyházi ünnepélyességgel s roppant néptömeg jelenlétében, mely az áhitat, kiváncsiság s meglepetés vegyes érzelmeivel szemlélte, a bár müvészi tekintetben nem kifogástalan, de fővárosunknak mégis diszére szolgáló müvet. A nagymisét ez alkalommal Lévay Sándor czimzetes püspök s egri nagy prépost, az egyházi beszédet pedig Magyar Ferencz, szintén egri érs. megyei pap tartá.

A szobor talapzata lépcsőzete vörös márvány, bronz-szinü vas-ráccsal környezve, melynek négy sarkán két-két öles magas lámpa világit estenkint. A talapzatról magas sugár korinth-stylü vas oszlop emelkedik több ölnyire; s ez oszlopon áll a szintén érczből öntött Szűz-Mária-szobor, egy érez-gömbön, meghajolva s alátekintve, minthogy gyönyörűen örködő gonddal kisérné az alatta hullámzó népsokaságot, mely vagy a mindennapi élet üzelmeibe s bajaiba van elmé-

Szűz-Mária-szobor a pesti Rókus-kórház előtt. — (*Haske* rajza.)

rülve, vagy élvek után siet — — vagy a szenvedés lakába, a kórházba . . .

Maga a szobor, épen e meghajlás által veszt fenségéből, s csaknem setétnek tünik föl. Az arczon sincs sem azon fenség, sem azon báj, melyet a szűz anyában a hit s költészet képzel, lelőleg kifejezve. A ruha redőzete is nélkülözi a könnyedséget. Mind e hiányok daczára azonban szobor-szegény fővárosunknak valódi nyeremény — s ajándéknak mindenesetre igen szép ajándék. Pest városa köszönete kifejezésül az ajándékozót díszpolgárai sorába igtatta.

Rövid képmagyarázatunkat *Mindszenty* Gedeon jeles egyházi költőnek a leleplezés alkalmára irt „Zengő Szobor“ czimü költeményéből a végső vers-szakok közlésével zárjuk be. A szobor, illetőleg a szűz anya, maga beszél:

Megállok e helyt. Anya és királynő,
Véres biborral vérző keblemen,
Kezemben a szent, a tündéri vessző,
Keblemben a hü anyaszerelem.
Tudom: Nióbe sorsa vár szivemre,
Elhullni látva sok hü magzatom,
De itt leszek . . . bús fönségben leverve,
És nem kaczagtok nagy fájdalmamon.

Én itt leszek . . . s ha megkondul az éjfél,
Elnézek a sok tündérszép lakon,
Hol szenvedélyek lobogó tüzénél
Kínos harczot vív a szűz liliom, —
„Ébredj virágom, ébredj tiszta angyal!
Legszebb gyémántod az örvénybe hull.“
Igy szólok hozzá majd sugárjakkal,
O rám néz — és a bün mélyen piru[1].

Én itt leszek . . . s jó sirva Éva lánya
És lábaimnál búsan folzokog,
Megrablá a bün, és utfélre hányta,
Még panaszra sem ad neki jogot.
Én irgalomnak leplével födöm be,
Önnön-könyével mosom meg szivét,
Egy éltet irt a jó Isten a könyvbe,
Annak nyugalmát bün nem tépi szét.

És jó az árva, kit márványküszöbről
Könyörtelenség vert az éjbe ki,
Szivébe égő, lángoló keserv ül,
Mit nem bir a fagy megenyhiteni.
„Oh szenvedj békén Isten drága képe!
Tövis az élet emberibb szaka,
Igy szólok hozzá, — midőn földre lépe,
Isten fején is csak tövis vala!“

Én itt leszek . . . és jónek százan, ezren,
Csak te nem jónél édes, drága hon?
Ki nyolczszáz évig veled hün könyeztem
A nemzet-sujtó mély fájdalmakon!
Ki diadalmid merész lobogóját
A dicsőségnek sikján hordozám,
S áttörve veled annyi vérfolyón át,
Hittel rebegted: édes védanyám!

Hát elfeledted, hogy örömkönyüm hullt
Szabadságodnak édes kelyhibe?
Hogy szent hatalmam Rodostóig elnyult,
S reménynyel telt meg a hünek szive.
És elfeledted, hogy multad reményit
Az anya keble hiven érlelé?
S reményid élnek! mert kőszirtre épit,
Ki bizalommal néz az ég felé.

Oh szép, diecső hon, magyarok hazája!
A teljesülés áldott küszöbén
Figyelj anyádnak ezredes szavára:
Kettő tesz nagygyá: Isten és erény.
Szabad lészsz, ám vess sorsot életedre,
Egy nagy jövendő várja léptedet;
De bármi érjen, szüm tied örökre,
Átkozz, vagy áldj, — az éretted remeg.

Agyagfalva és az agyagfalvi tér.

(Statistikai és történelmi rajz.)

(Folytatás.)

Agyagfalva s illetőleg az *agyagfalvi tér* történelmi tekintetben kettőről nevezetes. Itt volt a székely nemzetnek nagy fontosságu köz nemzeti gyülése 1506. harmadik advent vasárnapja után ötödnapon és 1848. október 16—18-án.

Az elsőre az adott alkalmat, hogy II. Ulászló királynak fia (II. Lajos) születvén, ez a régi szokás szerint rovó embereit kiküldötte a székelyek ökoradója beszedésére. E szokás abban állott, hogy a székelyek mint keleti nép s mint a kiknél erdeik s bő legelőiknél fogva a marhatenyésztés a gazdaság és jövedelem főágát tette, már akkor is, minden pénz- és más adózási terhektől önmentesitésök tekintetéből, midőn az uj király megkoronáztatott, nősült és fiu örököse született — tehát három izben — örömük kifejezéseül, ajándék fejében minden hatodik ökrüket oda szokták adni, s azt a király nevében elbélyegezvén vagy megsütögetvén (honnan van az *„ökör sütés“* nevezet), az e végre kiküldött adószedőknek átszolgáltatták.

Egyfelől azért, hogy erre már három király korában *nem volt példa, mivelhogy sem Zsigmondnak, sem V. Lászlónak, sem igazságos Mátyásnak nem voltak örökösei:* a jámbor székelyek ujitásnak, szabadságuk megsértésének vették e szándéklatot; másfelől, mivel az akkori alvajda és a rovogató biztosok hatalomkörükön túlléptek, a népet zsarolták, némelyikyel ökrét drágán megváltatták s a pénzt a maguk zsebökbe tették, a mint ezt az akkori idők dicatorairól fenlevő történeti hagyományokból, jelesen a székelyeknek Ulászló királyhoz ez időtájt tett s Engel „Magyarország történetei“ III. kötetében olvasható panasz-iratából láthatni, hol keservesen panaszolják, hogy 12,000 ökörnél többet huztak fel rajtok csak egyszeri ökörsütés alkalmával. Ilyen kicsapongások elősejtelméből következett, hogy a székelyek a királyi ökoradószedők kivánságának nem engedelmeskedtek. Ezek a helyett, hogy felvilágositották volna maguk, vagy felvilágosittatták volna belátóbb férfiak, benszülöttek által, erőszakhoz nyultak s — a mint Istvánffy irja — a székelyek barmait mezeikről és pajtáikból hatalmasul elhajtogatni kezdették. A felingerült nép vagyona védelmére kelt, a király küldötteit részint megöldöste, részint földéről elkergette.

A hir a király fülébe ment; tanácsosai az adószedők ezen eszélytelen és nyilvános erőszakoskodás szinét viselő eljárása ellen provokált önvédelem tényében lázadást láttak, mint ilyet fegyvererővel elnyomandónak s a törvény és közhatalom tekintélyét ez uton helyreállitandónak tanácsolták. A tanács elfogadtatott. Tomori Pál budai lovassági parancsnok 500 lovassal s illő gyalog sereggel a székelyek ellen lőn küldve. Ezzel a kormány a második ballépést is megtette; a helyett, hogy küldötteinek hibáját a dolog állásának felderitésével helyrehozza s a netalán félrevezetett elmék vagy felizgatott kedélyek lecsillapodására utat nyisson: háborut izent oly népnek, mely vele bánni tudó királyát mindig tisztelte, mely szép szóval s jó bánással a világon mindenre rábirható, de a melyet erőszak és dacz konokká, hajthatatlanná tesz.

Tomori elment, a székelyek Székely-Vásárhelyen, épen az ökör-elbélyegzés ősrégi helyén egybegyülve, fegyveresen bevárták, megütközték, a kiraly sergét szétverték, maga a vezér — a csatatéren legutolsó — tiz sebbel menekült, s a királyhoz uj seregért folyamodott. E volt a harmadik ballépés . . .

Rövid időn uj sereg élén érkezett vissza a királyi vezér, nagyszámu rácz, oláh, és magyarországi katonaság jött zászlói alatt, kik Nándor-Fehérváron, Törcsváron, Orsován, Zörényben és más végvárakban szolgáltak. Ujból ütközet lett, a székelyeket a zsoldosok tulsulya leverte, a királyi akaratnak teljesedést fegyveres erő adott, az örömjel gyanánt és kedveskedésül adni szokott ökörajándék a legyőzötteken erőhatalommal felcsikartatott.

Itt van egyik mélyebb oka a nemsokára (1509 végén) erdélyi vajdává nevezett s Ulászló királylyal és II. Lajossal titkon mindig feszültségben élt Zápolya János székelyek közötti népszerüségének. Vajjon az egyik Tomori véres boszuállása nincs-e összefüggésben a másiknak Mohács terén elveszésével?*) Annyi igaz, hogy Zápolya egészen másképen bánt e néppel, gyöngéjénél fogta annak szivét, tudta használni mind saját, mind a közhaza javára. . . .

Ekkor gyültek össze tehát, némelyek szerint felsőbb parancs folytán, mások szerint önszántukból régi scytha-hüségök bebizonyitása végett az agyagfalvi téren a székelység fejei és számtalan népsokaság, ily alkalommal hozattak azon népvégzések, miket 1506-beli *agyagfalvi Székely Constitutiók* név alatt annyiszor hallunk emlegettetni. S mi van ezekben a végzésekben — kérdi tán történeteink apróbb részleteivel nem ismeretes némely olvasóm? Az elősorolt fegyverténveknek tökéletesen megfelelő politikai eredmények. Elmondom, a hosszasan eléadott dolognak velejét lehető röviden:

„Mi, Székelyország földének lakói, az egész székelyföldön levő székeknek közönségesen minden felső és alsó renden levői“ — igy szól csaknem szó-szerint az eredeti okmány kezeimben levő hiteles másolata — , s jelesen: Udvarhelyszék, Maros és Aranyosszék, ugy Csik-, Kézdi-, Sepsi- és Orbaiszék elsői, ezeken kivül számtalan sokaság, a kik a mi székely országunknak javáért meghalni készek volnának, és a szent koronához is hűséget tartanak, Gyergyói Lázár András elsőségében (elnöklete alatt) azt rendeltük és végeztük meghivhatatlanul:

Hogy senki, a ki ezen székely országban lakik, legyenek elsők (primorok), lófejek (primipilusok), tisztviselők, közrendük, László (II. Ulászló) királynak és az ő tisztviselőjének, az erdélyi vajdának és székelyek ispánjának ellene vagy országunknak romlására lenni, pártot ütni, magának pártosokat gyüjteni, e végre akár közönséges, akár részletes gyülést hirdetni, szóval: a közhatalom tekintélyét és méltóságát magának tulajdonitani ne merészelje, hogy a mi országunkban, rablások, latorságok, mások megnyomoritása, kergetések, égetések, házak elhagyása, haj- és üstökvonások ne történjenek, a mint ezek az elmult időkben egynehányszor megesének; hogy a hitetlenség és pártütés kovásza nálunk egészen elszáradjon, és igy a királyi méltóság czimerét becsüljük meg, a királyi tisztviselőknek gondot és busulást ne okozzunk, s még akkor is, *ha azoktól valami hirtelen háborgatást és kárvallást, országunk szabadságának megromlását szenvednők, ne pártütéssel álljunk ellenek,* hanem közönségesen egy helyre gyüljünk és a megbántott félnek addig, mig a helynek messze volta miatt a kutfőhöz t. i. a király kegyelmességéhez folyamodhatnánk, várakoztató és haladozató oltalommal és segitséggel legyünk egyenlő akarattal, s hűségünket megtartván s együtt tanakodván, hogy annál jobb móddal ellene állhassunk, királyunkat orvoslás végett találjuk meg, és folyamodjunk Magyarország segitségéhez, melynek mi is tagjának hivatunk s vagyunk is, hogy igy Scythiából ránk maradt hivségünk a pártütés és árulás szenyjétől ezután is, mint eddig, megvédessék. A ki tehát közülünk pártot ütne, arra gyülést hirdetne, vagy ilyen szándékáról törvény előtt meggyőzetnék, mint a mi nemzetünktől elszakadt, ezen végzésünk árulója és hamis hitü, tisztességét s emberségét veszeszszel, itélőszékbe többé be ne vétessék, tisztességet ne viselhessen, Székelyországunkban ne lakhassék, — öröksége azonban örökösire maradjon — kegyelmet az ilyennek csak a fejedelem adhasson, vagy az egész székelység egyenlő akaratból; minden ingó-bingó marhája kapzsira hányassék s maga örök számkivetésbe üzessék. E sors érje a köznép közül a pártot ütőket is. Ezen végzésnek nagyobb erejüségére jobb kezeinket felemelvén, mindnyájan megeskiszünk.“ . . .

Ha a hűség tehát a királynak, új bizonyitványadás a közhatalom tekintélye előtti meghódolásnak — volt fő czélja az 1506-ki hirneves agyagfalvi gyülésnek, melynek végzései között a szószabadságon ejtett sérelmeknek *a nemzet közgyüléséből teendő kérelmezés utján megorvoslása joga,* mint másodrangu dolog jelenik meg, s csak mint függeléke tünik fel a főtárgynak, t. i. *a nemzet tömeges capitulatiójának,* a mint ezt már maga a végzés, az előményekkel kapcsolatban fogva fel, nyilván bizonyitja. Ezenkivül ama nemzeti gyülés az 1505. évben Udvarhelyen hozott végzéseket is ujból megerősitette, megtolván még e következőkkel: „1) hogy senki vasárnap és ünnepeken törvényt szolgáltatni ne merjen, s ha ki mégis teszi, itélete érvénytelen lesz, maga pedig két márka fizetésére büntettetik; 2) a ki mint biró valamely itéletet hoz, 15 napra annak tudtul adását számitva, a megnyertnek javaiból tegyen a nyertesnek eleget, s ha ereje nem lesz hozzá, kérjen a szék kapitányától segitséget; a ki ezeket elmulasztja, magáéból köteles eleget tenni. . . . . Lettek ezek a végzések stb.“ E két intézkedés már inkább foglal magában némely székely alkotványi elemet, de minthogy csak pótlék, fontossága is csak másodrangunak mondható.

Ez az agyagfalvi *első nemzeti gyülés története* a haza köztörténetével való összefüggésében!

(Vége következik.)

*) Tomori Pál kettő volt a XVI. század első negyedében: egyik, a ki Mohácsnál elesett, előbb kapitány, azután szerzetes, végre kalocsai érsek; a másik 1509-beli oklevelek szerint fogarasi és munkácsi várparancsnok, kolozsmonostori apátursági, egyszersmind pedig erdélyi kincstárnok, (Benkő Milkov. II. k. 278 l.) egy 1519 oklevélben csak mint fogarasi várnok emlittetik; egy más 1532-ikiben pedig mint munkácsi várparancsnok; valószinü tehát, hogy ez volt a székelyek elleni hadjárat vezére s e véres győzelem jutalmául adatott neki e sok kitüntetés.

Egy ártalmas éji lepéről.

A 60-as évek uralkodó szárazsága, számos nyomorai közt, fáink irtó ellenségeit, a hernyókat rendkivül megszaporitotta. Adatok felhozása nélkül is mindnyájan tudjuk, hogy több vidéken évek óta nem volt még csak közepes gyümölcstermés sem, s hogy a fák májusban virág és lombkoszoru helyett, hernyófonalkákkal, lerágott kocsányokkal voltak éktelenitve. Csak ugy sorvadt le a lomb, az élet, szemeink előtt fáinkról! Kopaszok, feketék lettek ismét mint télben. A jó földben élő ifju fák junius elején visszakapták ugyan lombjaikat: de a sovány talajon tenyésző vének teljesen kipuszultak s ha hoztak is levelet itt-ott az ághegyeken, uj hajtásokat — melyek kivál a csontárosoknál a jövő évi gyümölcs részkei — nem neveltek, s ha igen, a tavasz ugy szólva kiesvén a fa életéből, azok érés előtt megfagytak.

Egy sok hernyóval megvert év után a következő év gyümölcstermése is csaknem egészen meg van semmisitve. Pedig — mint tudjuk — hazánk kedvező égaljáért a nemesebb, izesebb és tápláló gyümölcsök termelésére minden tekintetben hivatva van. Még alsóbb rendü gyümölcsinkért is bő évben sok szép pénz ütötte markunkat, s menynyi ütheti rendre, ha gyümölcsészetünk emelkedik, ha belátjuk, hogy ott, hol egy hitvány lószemü szilva tenyész, épen ugy megél egy pompás *ringló,* egy jó *beszterczei,* vagy egy katulyára préselhető áros *mirábel.*

Hát saját kamaránkban, mily fontos czikk a gyümölcs! Nemcsak mint szoros értelemben vett étel, hanem mint savanyt tartó testnek is nevezetes szerep jutott többi tápszereink közt. Erti is már népünk, hogy nála a gyümölcs már nemcsak fényüzési czikk, hanem pénzforrás, kedves táppótlék s tegyük hozzá a vele bánás kedélynemesitő, finomitó foglalkozás s a polgárosodásnak alaplépcsői közül egy. Részemről megvallom, hogy a fákkal és igy a gyümölcscsel foglalkozást oly nemes munkának tartom, hogy egészen ismeretlen helység lakói közt inkább behajtatnék egy gazda fákkal övedzett telkére, mint oda, hol a kongó udvaron, a ház mögött még egy árva ákácz vagy eperfa sem hivogat lombjaival. Lehet, hogy családom, de ugy hiszem, hogy a fák hivogató lombjai a gazdának szivesen intő ujjai. Aztán minő magasztos dolog: produkálni! A termelő verejtéke bizonyosan meg van fizetve részben már az által is, hogy tárgyakat mutathat fel, melyek az ő közvetlen befolyása következtében tömörültek darabokká természetes elemeikből. Az improductiv fogyasztó — azonkivül, hogy több czikkhez méreg-drágán jut — sok oly örömtől meg van fosztva, melyet csak a termelő élvezhet. Egy kezeink között megnemesedett fa, ágaitól megnyeségetve, i-lomitva, nem szolgál-e intő például gyermekeink nevelésénél? Egy általunk nevelt fácskán termett gyümölcsdarab, melyet a család minden tagja megizle', nem füz-e szorosabban együvé, nem köte inkább a földhöz, melyen azt termeltük? Az ember a fával a helyhez gyökeredzik. S tán nem csalódom, ha azt merem állitani, hogy egy fatermelő melegebben nevezi hazájának azt a földet, melybe kedves növényei gyökereznek, mint egy rakás státuspapirral bélelt tőkepénzes.

„De már most mégis igen eltért a czimtől“ — jegyzi meg a már-már türelmét vesztett olvasó. Igaz, hogy messze mentem, de inkább csak egy ugrást tettem — előre. Hiszen a termelésnek czélja nemcsak a pénz, a táplálék. Van annak nemesebb fele is. Minden szives olvasóm, ki valaha csak egy gyümölcsdarabot produkált, az ily élvezetén kivül, részesült még más oly számos gondolatok élvezetében, melyek többet értek a gyümölcs izével. Nem tértem hát el, csak — legfeljebb visszatértem arra a gondolatra, hogy a gyümölcs-productió hasznos, de nemes foglalkozás is.

Igaz, de már ma bajosabb ám termelni, mint régen volt. Hernyóink irtóztató módon megszaporodtak, ez a sok száraz idő vagy mi a kő — mondja a békétlen gazda — évről évre mind több ellenséget hoz gyümölcseinknek nyakára. Vagy tán az idő is általában roszabb mint régen volt, mintha *dróton* jöne még a csapás is, — türelmetlenkedik tovább — nem csoda ha az ember kifárad; utóvégre ki is győzné azt a sok apró férget garmadára gyüjteni. Az egész panaszban csak annyi igaz, hogy a fák ellenségei a szárazság miatt szerfelett megszaporodtak. De gyakran egy-egy tized — a régi krónikák szerint — épen oly viszontagságos volt egy vagy más czikkre, mint közelebbi éveinkben. Én magam is azt mondom, hogy hernyónk ma csakugyan több van, mint régen. És ez természetes. Hála Istennek fáink szaporodtak, nevekedett azokon az élődiek száma is. Hát buzgóságunk azok irtásában nőtt-e? Hegyi törvényeink vannak-e már, s a hol vannak, megtartatnak-e? Törekszünk-e együtt egy czélra, mint arra épen a hernyó vagy cserebogár-irtásnál nyugati Európában gyakran a legegyszerübb helységek lakói tömegesen egyesülnek? Pedig hogy fáink nyakán az ellenség, az bizonyos. Lehet, hogy egy szerencsés véletlen, egy nedves év, esős tavasz, ónos jégkéreg megfulasztja nemsokára el eneink nagy részét. De nekünk arra várni nem szabad: mert lehet, hogy még sokáig nyakunkon maradnak. Helyes eszközökről, jó módokról kell hát gondolkoznunk, melyek segélyével nevekedő ültetvényeinket megoltalmazhassuk. — Közös ellenségeink közül egyik legárta masabbat, egy éji lepét akarunk megismertetni. Mint jól tudja a sz. olvasó, fánknak (a fagyon kivül) legtöbb ártalmára vannak a hernyók. Meg is van minden fának saját hernyója, pillangója, sőt némelyiknek több is jutott egy fajnál a roszból. Gyümölcsfáink épen igy járták. Öt-hatféle hernyó rágja levelüket, vágja ki termő-részeiket: furkálja ki egy évben gyakran két nemzedékével a megmaradt gyümölcsöket. A közelebbi években — legalább vidékemen — megmaradtak a fákon azok a nagy hernyófészkek, melyek őszszel az ághegyeket boritották, jól betakargatva a kikelt új generatiót. E faj az *özöndékekhez* (Pontia) tartozik, azokhoz a fehér pillangókhoz, melyek galagonyán, káposztán s csaknem minden gyümölcsfán garázdálkodnak. Szokás ezeket nálunk is szedegetni. Az őszi szedés sokkal helyesebb, mint a tavaszi, mert őszszel hivesebb levén, mind együtt találjuk a pusztító rajt, mig tavaszszal gyorsan elszélednek s a gazdára terheslit munka nem enged időt a hernyószedésre is. Arra pedig ne számitsunk, hogy a téli hideg elpusztitja elleneinket. Nagy hideg sem árt nekik. Csak — mint emlitettük — az ónos eső öli meg. Azonban az özöndékek még nem a legártalmasabb hernyók. Azokat lehet szedni, apasztani s rágásaik után néha még maradhat kevés gyümölcsünk. Sokkal ártalmasabb azoknál a több természetvizsgálónk által *téli törkönynek* (Acidalia brumata, Ochs.) nevezett éji pille. Az olvasó a mellékelt rajzon láthatja képét. Az 1-sö ábra a himet, a 2-dik az anyát ábrázolja; 3-diknál az egyes és csoportos tojások vannak felmutatva, a 4-iken a pusztító hernyó; az 5-dik a földben átváltozott hernyót vagy bábot mutatja.

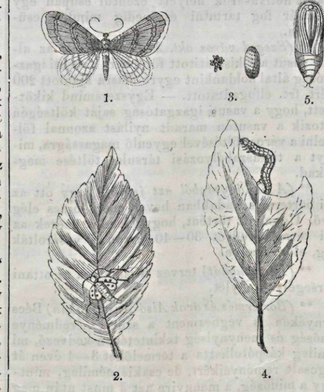

Téli nevét e csinos pille onnan vette, hogy legtöbb társától eltérőleg oktober végén, novemberben, sőt gyakran deczember elején repül, csendes napfényes délutánokon, estéken, még 10—12 fok hideg után is, ha az idő engedni kezdett. — De vizsgáljuk meg ellenségünket szorosabban, közelről. Teljesen kifejtett szárnya csak a himnek van s az egy jó hüvelyk átmérőjü. Szine — mint minden esti és éji pillének — barna, homályos. Első szárnyai nagyobbak, vállason kikerekitettek, s barnábbak, mint a hátsók. Nehány sötétebb keresztvonal hullámlólag, csipkealakulag huzódik rajtok át, melyek közül 1—2 a középen mindig világosabb, a szárnytő felé levők elmosodottak. Az alsó szárnyak kisebbek, halványabbak; vannak ugyan azokon is hullámzó kereszt-vonalok s pontozatok, de még inkább összefolytak, mint az elsőkön. Maga az állat teste nem több négy vonalnyinál, vékonyodó, szegalaku fejér és barna pikkelyporral; csápjai fonalosak, bekanyarulók. Az anyát ábrázolja; 3-diknál az egyes és csoportos tojások vannak felmutatva, a 4-iken a pusztító hernyó; az 5-dik a földben átváltozott hernyót vagy bábot mutatja.

anya pille már sokkal kisebb, bárha teste — mint minden anyapillangónak — vaskosabb. Szárnyai aprók, fejletlenek, gyakran alig érnek potrohának második gyürüjéig. Kiterjedésük alig nehány vonalnyi; miért repülni sem tudnak. S ez valódi szerencse; mert igy a fákra csak mászó anyát megakadályozhatjuk tojásában, mig ha repülni tudnának, mint a himek, alig vehetnénk rajtok erőt nagy fáradsággal is. Az anya szárnyán is vannak barna vonalok, kiváit széle felé; töven pedig egy rakás fekete pont van; ilyenek tarkitják szürkés potrohát is. Csápjai és lábai hosszak; az egész állat mintha légy és szunyogból volna összetéve. Ily egyszerü ruházu és egészen fegyvertelen a mi fáink legfőbb ellensége. De lássuk már őket repülésük idejében. (Vége követk.)

Egy különös uj járvány.

Van többféle járvány: kétségbeejtő, veszélyes és ragályos; de van nevetséges is, és ezen utolsónak egy neme, mely bizonyos idő óta nagyban terjed nálunk: a *„Nagyságos“* czimnek bőkezü osztogatása. Eleinte ezen czimnek adományozói különösen a pinczérek valának, meg a muzsikus czigányok és a haj-fodrászok, kiket követte kegyhajházó szalon- és utcza-hősök, nemkülönben a regényirók utócsapatai.

Valóban nevetséges járvány! De ha a társaséletnek igy tetszik adni és elfogadni, ám teljék kedvök benne.

Nagyobb baj azonban, ha még a tudomány terére is kezd átharapózni az illetéktelen czimosztogatás, bár meglehet nem czélzatosan, hanem csakis tudományos tévedésből. Sajnáljuk s el sem is hallgathatjuk, hogy ily tévedés is történik már; ime példája.

Egyik legjelesb történetirónk ujabb nagyérdekü munkái egyikében a Batthyányakat már I. Ferdinánd király idejében mint grófokat szerepelteti, holott okmányilag be van bizonyitva, hogy akkor Magyarországon, kebelében más gróf'okat nem ismert, mint a Zrinyieket és Frangepánokat, kik már azelőtt idegen hatalmaktól nyerték e czimzetet.

Honunkban a grófi czimet a királyok csak a 17-ik században kezdették adományozni, és ezen adományosok sorában állanak a Batthyányak is, kik már előbb, szintén csak azon század elején (t. i. 1603-ban) bárók lettek. Maga a bárói czim I. Ferdinánd uralkodása előtt Magyarországban egészen ismeretlen volt, és ő vala első királyunk, ki több bárói családot báróságra emelt. Ezen első bárói családok közül még most is virágoznak e következők, többnyire utóbb nyert grófi czim mellett: a Balassa, Csáky, Nádasdy, Nyáry, Révay, Zay családok.

Azon netaláni észrevételre, miszerint a grófi czim már I. Ferdinánd ideje előtt és alatt is használtatott, p. o. Comes Emericus de Perén, Comes Thomas de Nádasd stb. megjegyezzük, hogy ezen grófi czim korántsem illette az egész családot, hanem ennek csak azon tagját, melynek hivatala a „Comes“ czimzettel össze volt kötve, p. o. „Comes Palatinus,“ „Comes Posoniensis,“ „Comes Temesiensis,“ „Comes de Scepus“ stb. mi ezen ügyet felületesen birálóknak alkalmat nyujtott, egyes személynek hivatalos czimzetével ennek egész családját felruházni.

A legrégiebb okmányokban a „Comes“ czimzet gyakran előfordul, és alig van hazánkban régi nemes család, melynek ősei közt ne volna egy vagy több e czimmel biró, a nélkül, hogy utódaik ebben örökösödtek volna. Ez egész vérségnek egyszerü magyarázata abban áll, hogy a régi *comes* nem grófot, hanem *ispánt* jelent s igy nem családi, hanem tisztán hivatali czim volt. Meglehet, hogy ezeknek ellenére valaki Lehoczky Stemmatographiájára fog hivatkozni, de ezen jámbor tudós századokkal kedve szerint disponált, régi családokból ujakat, ujakból régieket faragott, és ha épen ugy tetszett, az illető törzsöket Noé bárkájában kikutatta. *Szerényi Bódog.*

Egyveleg.

** *(Róma lakosai számra.)* Rómának jelenleg 215,572 lakosa van. E számban a „tisztelendőség“ rovata a legvaskosabb. Van ott egy pápa, 30 bibornok, 35 püspök, 1474 áldozár, 828 papnövendék, 2832 szerzetes és 2215 apácza. Összes szám: 7410.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

— *(„Az esküdtszék Magyarországon.“)* Testvérlapunk, a „P. U.“ közelebbi számában közöltetni kezdett ily czimü értekezés külön kiadásban is meg fog jelenni; irója Réső Ensel Sándor, Pestmegye t. aljegyzője. — Ára e hasznos kis münek csak 12 kr. lesz. Úgy tudjuk, hogy szerző azt német, román és szerb nyelvekre is átfordittatja, hogy e sok nyelvü hazában minél szélesebb körben használhatóvá tegye.

— *(Plotényi Nándor.)* Reményi Ede tanitványa, e hó 7-kén hangversenyt adott a városi vigadó kis termében. A szép számmal megjelent közönség reményeit teljesen igazolta a fiatal hegedümüvész, kinek minden számát élénken megtapsolták. Legzajosabb tetszésben részesültek a Mendelssohn- Bartholdy féle allegro, Vitati Chaconneja, mindenekfölött pedig a magyar dalok. A hangverseny többi száma Helvey et Saxlehner kisasszonyok éneke, Felekiné szavalata, Sipos úr zongorajátéka, szintén érdekesek voltak s a közönség részéről tetszéssel fogadtattak.

— *(Rubinstein A. zongoramüvész)* nov. 12-én esti 7½ órakor a pesti vigadó kis termében hangversenyt ad.

Egyház és iskola.

** *(A dunamelléki ref. egyházkerület)* mult hó 28—31-ik napjain tartotta őszi közgyülését Pesten. A népnevelési egyleteket melegen ajánlja e gyülés a hivek pártfogásába. Egyéb tárgyai közül kiemeljük a tanári gyámegylet megalapitását, melynek czélja elhalt tanárok özvegyeit és árváit, valamint munkaképtelenné vált tanárokat segélyezni. Egy-egy özvegynek adandó évi segély mennyisége 100 forintban állapittatott meg, az elgyengült tanároké 400-ban. Ez intézet szabályai minden tekintetben jelesen vannak összeállitva.

** *(Az egyetem)* bölcselmi kara több tanszék fölállitását inditványozza: az összehasonlitó nyelvészetre, csillagászatra, aesthetikára stb.

Közintézetek, egyletek.

** *(Magyar tud. akademia.)* A mult hétfői ülésben csak egy felolvasás volt, *Hunfalvy* Jánosé, ki 1864—1866. évi légtüneti észleteit mutatá be s egyszersmind átnyujtá dr. Klein Mihály, komárommegyei főorvos hasonló jegyzeteit 1864—67. évekről. A titkári közlemények is csak nehány pontból állottak, de ezek nagyon érdekesek voltak. Az első Schulzer István nevezetes gombatani munkájáról szólt, mely mintegy 2000 gombafaj tüzetes leirását tartalmazza szó- és képben. Az akademia birálói e müről igen kedvezőleg nyilatkoztak s most a kiadás került szóba, a mely körüli tárgyalással a természettud. bizottságot hatalmaták fel. Aztán két nevezetes hagyományt jelentett be a titkár, és pedig azt, hogy özv. Szathmáry Karolina assz. végrendeletileg tizezer, s b. Henter József végrendeletileg kétezer frtot értékpapirokban hagyományozott az akademiának. Jövő hétfőn Tanárky Gedeon tartja székfoglalóját, utána pedig Ráth Károly fog felolvasni a Bocskay-mozgalomról.

** *(A Kisfaludy-társaság)* három havi szünet után okt. 30-kán tartá első gyülését b. Kemény Zsigmond elnöklete alatt. Felolvasás egy volt. Vadnay Károly olvasta Asbóth János következő czimü értekezését: „Hebbel drámái és a nőnembeli természetének rejtélyei a drámában.“ Aztán birálati jelentések kerültek szőnyegre. Az „Egy tündér,“ „Angyal ördög“ és „Jó Nagy-Ida vára“ czimü költői beszélyeket (mind egy szerzőtől), a Shakspeare-fordításokból pedig „Periclest“ s „Romeo és Juliát“ nem fogadták el kiadásra. Rákosi Jenő „A szent korona varázsa“ czimü szinművét Szász Károly — bár kifogásokat is tett ellene — elfogadhatónak vélte, azonban — óhajtására — még Gyulai Pálnak és Zichy Antalnak adták ki birálatra. Kiadásra a könyvilletményhez elfogadták Feuillettől „Sybilla története“ czimü regényt. A titkár jelenté, hogy a társaság tagjai 47 ftot adakoztak Kisfaludy Sándor sümegi sirszobrára. Egyszersmind elhatározták, hogy halottak estéjén Kisfaludy Károly sirját koszorukkal diszitsék. Végre szóba jött az „Évlapok“-nak jövő évben okvetlenül kiadandó első kötete. Ötszáz példányt nyomatnak belőle, melyből 300 az alapitóké és tagoké leend, kétszázat pedig könyvkereskedésekbe adnak.

** *(A pesti tornaegylet)* érintkezésbe kiván-ván lépni minden hazai torna-egylettel, hogy közerővel biztosabban előrevihető legyen a tornászat ügye, fölkéri az összes hazai tornaegyleteket, sziveskedjenek értesitést küldeni be a pesti elnökhöz, Szentkirályi Móhroz (ósz-útcza, 7. sz.), a következő pontokra felelvén: 1) Mióta gyakorolja az illető társulat a tornázást? 2) Van-e s mióta szabályszerű egyletté alakulva, s mily czim alatt? 3) Milyen tagjainak, különösen a tornázást gyakorló tagjainak száma? 4) Mi az egylet vagyoni állapota? 5) Össze van-e kötve gyermekek tanitásával s esetleg tüzoltó-intézettel?

** *(A kolozsvári kereskedő ifjak)* elhatározták, hogy társalgási egyletet létesitsenek, melyben hirlapolvasás s szakismeretöket terjesztő felolvasások stb. által szabad idejöket hasznositsák. Az alapszabályok felsőbb helyre terjesztés végett készen is állanak.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(Ő Felsége)* kéziratot intézett Beust báróhoz, melyben a világkiállitásban résztvevő termelők, iparosok és müvészek részére adott kitüntetések, valamint a legfelsőbb megelégedés adatnak tudtul. Ő Felsége különös elismerését kiérdemelték hazánkfiai közül: gróf Andrássy Gyula Pesten, Fischer Mór porczellángyárnok Herenden, báró Kemény István (Csombord, Alsó-Fehérmegye), gróf Mikó Imre Kolozsvárt, a miskolczi gőzmalom, a pest-budai gőzmalmok, gróf Pongrácz István Pesten, Ranolder János veszprémi püspök, a tokaj-hegyaljai borászati egyesület. A Ferencz József-rend lovagkeresztjét kapta: Blum János gőzmalom tulajdonos Budán, Jálics Ferencz borkereskedő Pesten. Nagy érdemkeresztet koronával kapott: Emich Gusztáv nyomdász Pesten, Szepessy Gusztáv a debreczeni gőzmalom igazgatója és Vidacs János gépész Pesten.

** *(Az első magyar iparbank)* 1867. október hóig bevett összesen 821,058 frt 60 krt, kiadott ugyanannyit.

** *(A lipótnapi vásár)* átalában elég élénken folyt; csupán a gyapju üzlete pang.

** *(Hetivásár-változtatás.)* Jász-Apáti városban az eddig minden kedden és pénteken tartatni szokott hetivásárok helyett ezentul csupán egy hetivásár fog tartatni és pedig minden csütörtökön.

** *(Szeged város okt. 29-ki ülésében)* az alföldi vasut alá kisajátitott földekért a vasuti igazgatóság által holdankint egyre-másra ajánlott 200 o. ért. frt. elfogadtatott. — Egyszersmind kiköttetett, hogy a vasuti igazgatóság saját költségén tartozik a vasuton maradt nyilást azonnal fölemelni a város töltésével egyenlő magasságra, mihelyt a tiszaszabályozási társulat töltése megszakad.

** *(A Szilágyságból azt irják)*, hogy ott az idei bortermés kádakban hever, mert nincs elég vevő. Ugyanott történt, hogy élelmes üzérek az idei termés vedrét 30—40 krron is vásárolták meg, előre fizetve.

** *(Ipartanodát)* tervez Miskolczra az ottani iparsegélyző-egylet.

** *(Bortermés és árak Alsó-Ausztriában)* Bécs környékén is véghezment a szüret; eredménye minőség és menyniyiség tekintetében kedvező, mi némileg kárpótolhatta a termelőket 3—4 éven át megcsalt reményeikért, de csakis némileg, mintha hogy a minőség, a mennyire azt a must után meg lehet itélni, nem tartozik a legkitünőbbek közé s nem fog az 1867-ki termelvénynek különös hirt szerezni, a mennyiség pedig csak valamivel jobb középtermésnél. Ez okból jósolják, hogy a szüretre nem fognak igen alacsony árak következni. Az itt mondottak nevezetesen Gumpoldskirchen, Baden, Vöslau és a környék hegyeire nézve állanak. E vidékeken a még tőkén levő bor mintegy 7 ftjával, a must ellenben már 8—9 ftjával fizettetett. A kész bor azonban, mely csak 2—3 hét multva fog nagyobb mennyiségben kináltathatni, aligha lesz 15 fton alól kapható. A termelők nagyon meg vannak ez árakkal elégedve.

Mi ujság?

** *(Az országgyülési nagy vitatkozás)* a kormánynak Hevesmegyével szemben követett eljárását illetőleg, öt napi küzdelem után befejeztetett. Folyó hó 6-án *Deák* Ferencz tartott hosszu, általános érdekelt séggel hallgatott, gyakran megéljenzett előadást. Ép oly erélylyel védelmezte a megyei, mint a miniszterialis rendszert. A megyei és a miniszterialis intézvényt tekintve, — igy szólt — nem lehet arról tanácskozni, melyiket áldozzuk fel a másiknak, hanem, hogy lehetne összhangzásba hozni e kettőt. — Erre a fenforgó esetnek tényállását mondta el és kérdi: mi volt itt a törvényellenes és törvénysértés. Hogy kir. biztost küldött ki a kormány, ezt ő, a törvényt idézve, kötelesség-teljesitésnek mondja, sőt nem igy eljárva, mint eljárt, azt tartaná ő törvénysértésnek. Végül pedig a pártokra azt mondá, hogy ne vádolják egymást azzal: ti anarchiát, ti pedig absolutismust akartok, mert ez magunk közt elhangzik, de nem a nép közt, mely a szenvedésekből még föl nem ocsudva, csak elkeseredést szülhet. (*Deák* beszédét testvérlapunk, a „P. Ujdonságok“ legközelebbi számának „Országgyülési Beszédtár“ cz. mellékletében egész terjedelmében közölni fogjuk.) — Utána *Madarász* Józs. beszélt, s végül *Tisza* Kálmán és *Almássy* Sándor, mint inditványozók, tarták zárbeszédeiket, mely után névszerinti szavazásra került a dolog. A miniszterium eljárását 195-en helyeselték és 79-en nem helyeslék. Kilenczen (köztük a miniszterek, Perczel és Klapka tábornokok) nem szavaztak. Százkilencz képviselő nem volt jelen a szavazásnál.

** *(A képviselőház nov. 7-ik ülésében)* napirenden volt a kérvényi bizottság jelentése. Ezt megelőzőleg felolvastatott *Ráth* Károlynak, a királyi ügyek igazgatójának, mint közvádlónak, három kérvénye, melyek elsejében Böszörményi László képviselő és a „Magyar Ujság“ szerkesztője ellen a „M. U.“ f. évi 164. számában „Pest, okt. 16.“ czim alatt név aláirás nélkül közlött czikk miatt, melyben a miniszterium rágalmakkal illettetik, a sajtóvétségi vizsgálat megkezdése végett engedélyt adni kér, — a másodikban ugyanazon vádat emeli a „M. U.“ 178. számában megjelent „Pest, nov. 2.“ czim alatt névaláirás nélkül közlött czikk miatt. A harmadik beadvány pótnyilatkozat a váczi levél tárgyában, melyben azon korábbi levelében használt indokot, miszerint Böszörményi L. képv. a szerző beleegyezése nélkül közlöttte a váczi levelet, felfüggeszti, de a vádat fentartja ellenében, mert e czikk irója nem él a hazában. — A levelek kiadatnak a 10-es bizsághoz, mely *Manojlovics* Emil inditványára, a korábbi és ujabbi levelek alapján uj véleményt fog terjeszteni a ház elébe.

— *(Pestmegye)* nov. 5-kén folytatólag tartott nagyülésén a belügyminiszterium kibocsátványa olvastatott fel, melyben a kormány a nov. 4-kén nagygyülés által eléterjesztett repraesentatióra válaszolva kijelenti, hogy a megye határozata folytán rendkivüli eszközök alkalmazása feleslegessé lőn; a kir. biztos kiküldetése felfüggesztik s erre nézve elérterjesztvény fog Ő Felségének benyujtatni. A miniszterium végre azon várakozását fejezi ki, hogy a nov. 4-ki határozatot foganatositani is fogják; elnök inditványára a kormányrendelet eredetije minden megjegyzés nélkül a levéltárba tétetik le s annak egy másolata az első alispánnak magamiheztartása végett átszolgáltatik.

** *(Király Ő Felsége)* Napoleon herczeget a Sz.-István-rend nagykeresztjével diszité föl. A herczeg személyesen köszönte meg, meglepetését fejezvén ki, mivel eddigelé Ő Felsége iránt nem szerzett érdemeket.

** *(A vallásügyi miniszter)* rendeletet intézett az alapitványi javak igazgatóihoz, meghagyván, hogy az illető javakon létező mürégészeti és történelmi becsü tárgyakat figyelmesen gondozzák és óvják az enyészettől.

** *(Eugenia császárné)* 1869-ben, mint I. Napoleon születésének századik fordulóján, zarándok-utra készül Jeruzsálembe.

** *(Gyász-istenitisztelet Kolozsvártt.)* Kolozsvártt f. hó 3-án a kegyesrendiek templomában az aradi vértanukért gyász-istenitisztelet tartatott, melyben nagy közönség vett részt s több nő gyászban volt látható. A gyászmise után a honvédek az ottani vigadóba mentek, hol Bányai Vitalis szónoklatot tartott.

** *(Garibaldiról.)* Florenczi távirat szerint Garibaldi, ki működését a kormány által eléje terjesztett ajánlatok ellenére folytatni akarta, Tivolinál megtámadtatott, megveretett és Caprera felé vonult. De a kormány szükségesnek látta őt Varignanoban visszatartani.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 45-ik számához 1867.

** *(Kossuth Ferencz)* a németürögi képviselőséget el nem fogadta, kijelentvén, hogy elveinél fogva jelenleg nem jöhet Magyarországba.

** *(Halottak napján)* kiválólag nagy közönség látogatá a kerepesi temetőt. Kisfaludy Károly sirját a Kisfaludy-társaság koszoruzta föl; az ifjan martyrrá lett Forinyák sírjánál jogászok dalolták a „Szózat“-ot. A kegyelet ez ünnepén a sírok legtöbbje kivilágitva és fölkoszoruzva volt.

** *(A közlekedési miniszterium)* tiszti személyzete gr. Mikó Imre miniszternek névnapja alkalmából egy dísz-albumot nyujtott át, melyben az összes személyzetnek Schrecker, fővárosunk jeles fényképészénél különösen e czélra készitett arczképei foglaltatnak. Ezenkivül jeles festményekben föltüntetve a grófnak zabolai szülőháza, marosujvári kastélya, Magyarország czimere és díszes czimlap ajánlatul. — Gyönged kifejezése a ragaszkodó tiszteletnek.

** *(Egy gyermekjátékot)*, mely egyik oldalán „Blanchon à Paris,“ a másikon „P. Canonit“ föliratokkal van megjelölve, egész ország területén eltiltott a belügyminiszter, gyujtó tulajdonsága miatt.

** *(A hivatalnoki fizetés pótlására)* nov. 1-től april 1-ig 29,911 forintot fog kiadni Pestváros.

** *(A városligetbe tervezett)* artézi-kút költségeire 50,000 forintot szándékszik kölcsön venni Pest városa.

↗ *(A pécsi takarékpénztár)* a magyar vasuti kölcsönre 200,000 francot határozott aláirni.

** *(Königgrätznél)* f. hó 4-én leplezték le az ott elesett osztrák és szász harczosok emlékére állitott szobrot.

** *(Rablás.)* Csik-Szépvizről (Erdély széléről) következő botrányos határ-, birtok- és személysértésről értesitenek: Okt. 20-án Moldovából két bizonyos ur vezérlete alatt, 300 fegyveres román jelent meg határunkon, s Habarász Jankó Péter haszonbéresünknek mintegy 60 szekér szénáját, minden egyéb takarmányát, gazdasági épületeit, szóval mindenét tűzmartalékává tették. Magát két fiával megkötözve magukkal elvitték, nejét pedig fához kötözve hagyták. Dajbukát Dávid kereskedőnek Apa havasi nevezetü havasunkból egész csorda marháját, valamint Jankó Péterét is elhajtották.

** *(A Székelyföldön)* igénybe kezdték venni a katona-kötelezettek a polgári házasságot, s mint ujabban irják, e divat mindig nagyobb terjedelmet vesz, körlezőt adnak egymásnak s lesz belőlük férj és feleség.

** *(Holländer József)* pesti esztergályos egy képbe fáragta Ischl vidékét. A kép rendkivül jól sikerült. A mester Ő Felségének ajánlja. S a belügyminiszterium által küldetnek rendeltetése helyére.

** *(Postamesteri értekezlet.)* A postamesterek közelebbről éztekezletet tartanak Pesten.

** *(Zágrábból)* irják, hogy a horvát országgyülés összehivása jan. 2-dikáig van elnapolva.

** *(Romániai alattvalók)*, mint a „Siebenbürgische Blätter“ biztos forrásból értesül — rendkivüli mennyiségben lóvásárlásokat akarnak tenni Erdélyben.

** *(A döblingi débolydában,)* melyet előttünk gr. Széchenyi halála oly gyászemlékivé tett, gyógyitják Lichtenstein hget és Fernkornt is, az annyi szép öntött szobor mesterét. Mondják, hogy mind a kettőnek állapota javúl, a nemsokára viszszatérhetnek családjaik körébe, habár nem is teljesen kiépülve.

** *(Féktelenkedés.)* Egyik este közelebbről nyul-utczai 34. sz. alatti vendéglőben a vendéglős helyettesét, Balogh Imrét, 11 óra tájt saját vendégei 14 késszurással sebesitették meg, mert a zárórára figyelmeztette őket.

** *(Tüzvész.)* Prágában okt. 30-kán délután 3 órakor borzasztó tüzvész ütött ki a fogház mellett levő fás-kertekben. A temérdek fakészlet menthetlenül odaveszett, s a fogházat, melynek ablaktáblái szétpattogtak s már ablakfái is lángba borultak, csak nagy nehezen lehetett megmenteni.

** *(Sz. Gróthon)* rémitő tüzvész volt a mult hó 29-kén; 73 lakház lett a lángok martalékává, minden hozzátartozóival együtt.

** *(Gyilkosság vagy öngyilkosság.)* F. hó 4-én este 9 órakor egy Angerer Lajos nevü vasuti hivatalnok a gyár-utczai 9-dik sz. ház előtt meggyilkolva találtatott. Mellében tört leltek, mely markolatáig bele volt taszitva. Azt hiszik, öngyilkos volt.

Nemzeti szinház.

Péntek, nov. 1. *„Egy pohár viz.“* Vigjáték 5 felvonás. Bolingbroke szerepében ez este *Szigeti* Imre vidéki szinész lépett föl.

Szombat, nov. 2. *„Afrikai nő.“* Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerber.

Vasárnap, nov. 3. *„Az üldözött honvéd.“* Szigligeti 4 felvonásos drámája negyedszer. Röviden adjuk az érdekes mese vázlatát. Bánfai honvéd őrnagy álruhában rejtezik az üldözés elől s egy öreg vadász erdei lakában él, hol ugy van kiadva mint férje az öreg vadászleányának; a leány valóban szerelmes is belé. Az őrnagynak azonban jegyese van, Irén grófné, ki őt elesettnek vélve, mint halottat gyászolja. E fiatal hölgy, maga is a forradalmi ülések menekültje Benkeiné oltalma alatt van, kinek unokaöcsese Keresztj gróf szerelmes belé s nőül akarja venni; szerelme azonban Irén hüsége miatt reménytelen. A gróf titkárja azonban felfödözi Bánfay rejtekét, kit oka van gyülölni, s most boszut akar rajta állani. Elmondja a kastélyban, hogy Bánfay él s megnősült, elvette a vadászleányt. Irén nem akarja hinni; s a gróftól vezetve a vadászlakhoz megy, hol mindenki azt mondja, hogy az ott rejtező férfi, a vadászlány férje. Irén elhisz mindent, s jegygyürüjét a lánynál hagyja, megvetését kifejező szavakkal. Irén, csalódva, elkeseredve, a grófhoz megy nőül. Bánfay megtudván kedvese ott jártát, a valót fölfedni keresésére indul. Későn érkezik. Irén már Kereszti neje; s midőn Bánfay mindent fölfed, Irén azt hiszi hogy a családi hálót a gróf maga szötte ellene: meggyülöli férjét; Bánfay pedig párbajra hivja ki. A párbaj helyére azonban a titkár poroszlókat hoz, Bánfay elfogatása végett. A gróf lelövi gaz titkárját s nemeslelküen magát adja a poroszlók kezébe, mint Bánfay őrnagyot. Bánfay ellen akar mondani, de hisz a grófot a titkár hullája ugyis terheli már. Az őrnagy menekülhet az ő külföldi utlevelével — s nejével.

A mese érdekfeszitő jelenetekből van összeszőve; az alakok korrajzi tekintetben is igen érdekesek, különös szerencsével van festve egy pár mellékalak is, a mese epizódjaiban; a zsidó korcsmáros, kihez Bánfay midőn üldözik menekül; s egy becsületes honvéd altiszt, ki őrnagya helyett magát elfogatja.

A darab a negyedik előadáskor is tele házat csinált s nagy tetszés közt adatott. Ugy látszik állandó repertoirdarab lesz. S belső hiányai mellett is bizonyitja, hogy Szigligetire még folyvást mosolyog a muzsa.

Hétfő, nov 4. *„Stuart Mária.“* Szomorujáték 5 felv. Schillertől.

Kedd, nov. 5. *„Józsa György.“* Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerz. Erkel F.

Szerda, nov. 6. *„Navarrai királyné regéi.“* Vigjáték 5 felv. Scribe és Legouvé után franciából ford. Komlóssy K-né.

Csütörtök, nov. 7. *„Sevillai borbély.“* Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Budai népszinház.

A budai népszinházban folyvást kerülnek ujdonságok szinre. *„A gerolsteini nagyherczegnő“* czimü látványos bohózatos operette sokszor gyüjtött már nagy közönséget. Közelebbről *Jámbor* Páltól, *„Nagy Sándor“* czimü tragédiát adtak. Nem a mi szerencsétlen Nagy Sándorunk, a kit megvert a muszka Debreczennél, hanem világbiró Nagy Sándor, a görögök, persák legyőzője tárgya e tragédiának. Molnár ez alkalommal megmutatta, mennyire emelheti a komoly darabokat is a látványosság. — *Aesop* álnév alatt egyik ifju szinmü-iróink adatott elé a legutóbbi napokban két alkalmi tréfát; egyiknek czimje: *„Képviselő és közönség,“* a másiké: *„A munka emiszszárius.“* Nem sokat érnek másikülönben, hanem a másodikon főként nevetni lehet, ezért jó. — Ezeket követte: *„Rákóczy Julia.“* eredeti dráma; jövő alkalommal azt is megirjuk, milyen. — Egyátalában e szinház kiváló ügyesen van vezetve. A tagokon is meglátszik a tökrekvő közszellem. A férfiak közül Szentgyörgyi, Virágh é Kassai vivták ki leginkább a közönség tetszését, Molnár után; s nők közt sok jároláló tehetség van.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Hajdu-Hadház.** T. B. A kérdezett lakása, Pesten, két-sas-utcza 22. sz., 19. ajtó.

— **Pozsony.** P. K. Terjedelmesb birálatok közlésére nincs terünk.

— **Beregszász.** Zs. S. A „Világ Tükré“-ről annyit tudunk, hogy szerkesztője közelebbről kiadott nyilatkozatában annak megjelenését igérte. A „Kis Ustökös“-ről semmi hirt nem hallani.

— **Saáp.** B. J. A *közlött* ballada igen szép s szivesen közölnők; de előbb tudni szeretnők: nép ajkáról van-e véve s mely vidékről? és nem jelent-e meg már valahol, habár más változatban?

— **Im itt az ősz . . .** Nem közölhető.

SAKKJÁTÉK.

415-dik sz. f. — Czenthe Józseftől, (Miskolczon.)

(Ajánlva Pap Dezsőnek.)

Sötét.

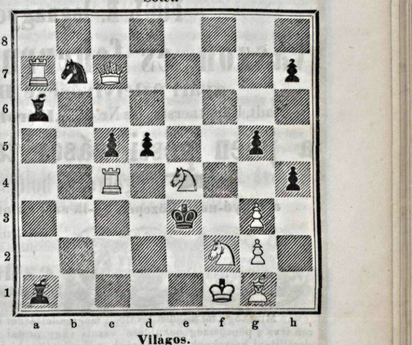

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

80-dik számu játszma. — A párisi világkiállitási sakk-teremből.

Játszma, mely egyfelől négy egymással tanácskozó hölgy: Murat herczegné, Tremoille herczegné, Regnault de Saint-Jean d'Angely marsallné, Colbert-Chabannais marquisnő, másfelől Neumann G. között játszatott. Az utóbbi a nélkül játszott, hogy a sakktáblára látott volna.

(Négy szövetkezett hölgy.)	(Neumann György.)	(Négy szövetkezett hölgy.)	(Neumann György.)
Világos.	**Sötét.**	**Világos.**	**Sötét.**
1. e2—e4	e7—e5	15. Hb1—c3	Ba8—d8
2. Hg1—f3	Hb8—c6	16. Fc1—e3	Bf8—e8
3. Ff1—c4	Hg8—f6	17. Vd1—c1	Ha5—c4
4. Hf3—g5	d7—d5	18. He3—d1	Hf6—d5
5. e4—d5:	Hc6—a5	19. Fe2—f3	Hc4—e3:
6. Fc4—b5†	c7—c6	20. Hd1—e3:	Hd5—c3:
7. d5—c6:	b7—c6	21. f2—e3:	Ff5—d3:
8. Fb5—e2	h7—h6	22. a2—d3:	Fd6—h2†
9. Hg5—f3	e5—e4	23. Kg1—h1	Bd8—d3:
10. Hf3—e5	Vd8—c7	24. Vc1—c6:	Bd3—e3:
11. d2—d4	e4—d3:	25. Bd1—c1	Vc7—e5
12. He5—d3:	Ff8—d6	26. Ff3—d5	Fh2—f4
13. h2—h3	0—0	27. Vc6—c4	Sötét fel-adja.
14. 0—0	Fc8—f5		

Rövid értesitések. *N.-Becskerek:* B. R. A két feladvány közt van némi hasonlóság, de egyik sincs a másik után készitve, miután egyidejüleg jelentek meg. Bayer Konrád régebben gyengébb feladványait közölte Rabey Drakon álnév alatt. Egy év óta azonban fölhagyott vele. — *M.-Sziget:* Cs. Gy. A négyest alkalmasint közölni fogjuk. Közleményeit elvárjuk. — *Pr.-falca:* H. Á. A megfejtések ezuttal nem sikerültek. Csak kitartás.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap			Hold		
				hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
	November	Oktober (ó)	Marchesv.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
10	Vasár.	F 22 Av. Andr.	F 21 Floren.	29 A 21 Zenób	12	227 36	6 57	4 30	26 25	4 4	4 36
11	Hétfő	Márton püsp.	Jónás	30 Stachius	13 Félböjt	228 36	6 59	4 28	40 33	4 38	5 47
12	Kedd	Aszturk püsp.	Árkád	31 Anastázia	14 Ananiás	229 37	7 0	4 28	55 1	5 18	7 1
13	Szerda	Koszt., Szanisz.	Didak	1 November	15	230 37	7 2	4 26	69 43	6 3	8 14
14	Csüt.	Szerapion vért.	Klementina	2 Acindin	16	231 38	7 3	4 25	84 30	6 58	9 23
15	Péntek	Lipót hitv.	Lipót	3 Acepsim	17 Arnon	232 38	7 5	4 23	99 15	7 58	10 25
16	Szom.	Edmund püsp.	Ödön, Otmár	4 Joanik	18 S. Chaj.	233 39	7 6	4 22	113 50	9 6	11 19

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed hétfőn, 18-án, 6 óra 22 perczkor délután.

TARTALOM.

Földváry Károly (arczkép). — Istené ügyem! (folyt.) — Udvarhelyszéki székelyek (képpel.) — Vándor lásaim és élményeim Persiában (két képpel). — A Szűz-Mária-szobor a Rókus-kórház előtt (képpel). — Agyagfalva és az agyagfalvi tér (folyt.). — Egy ártalmas éji lepéről (ábrával). — Egy különös uj járvány. — Egyveleg. — **Tárház:** Irodalom és müvészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinház. — Budai népszinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

HIRDETÉSEK.

2258 (2–3)

Fehérnemüek, csipke, himzetek.

NŐI VÁSZONNEMÜEK ÉS MENNYASSZONYI készletek.

Rumburgi vászon. Gyermek vászonnemüek. Keresztelő vánkosok. Bármely ruha készités. Zsebkendők. Fátyolok. Függönyök.

Türsch F.-nél Pesten, váczi-utcza a „nagy Kristóf“ mellett.

Részletes árjegyzék bérmentve.

Rendes vásárlóim száma, Magyarországot is ideértve máris 9500!

Magyarország nagyérdemü közönségéhez!

FOGL E. legnagyobb

vászon- és fehérruhanemüek

gyári üzletvivősége Bécsben,

Stadt, Kärntnerstrasse Nr. 27, **„Károly főherczeghez“**

a jelen pesti vásár tartama alatt

végeladási boltja:

a kigyó-ucza közepén 8-ik szám alatti házban Pesten,

tisztelettel jelenti, hogy a müipar kiállításon a legmagasb és igy az

ezüst éremmel

egyedül s kizárólag csak ő **tüntettetett ki.**

Minthogy mi minden levélbeli megrendeléseket legyenek azok bármely nyelven irva a pénzösszeg beküldése vasuti vagy postai utánvét mellett, mindenhova elszállítani készeknek nyilatkozunk, teljes jótállás biztositása mellett. Alább következtetjük szives áttekintés végett jelentékenyen lejebbszállitott **gyári-árjegyzékünket**, ugymint:

Rumburgi vászon férfi-ingek 1 ft. 50 kr., 2, 3, 4, 5—6 ftig a legfinomabbak.	1 duczat **vászon zsebkendő** 1 ft. 50 kr., 2 ft., nagyobbféliek és finomabbak 2 ft. 50 kr., 3 ft. 50 kr., 4, 5, 6—8 ftig.
Rumburgi vászon női-ingek, simák 1 ft. 80 kr., 2 ft.; finom horgoltak 2 ft 50 kr (schweizi formára); egészen ui szabásuak himzéssel 3 ft. 3 ft. 50 kr., 4—5 ftig; valamint legfinomabb **vászon- és batiz-ingek** himzéssel s csipkével (Fantasie paris enne) 6—8 ftig.	1 duczat **czerna batiz-zsebkendők** hölgyek számára 5 7, 9—10 ftig a legfinomasbbak.
Éji-ingek hölgyek számára hosszu ujjal 3 ft. 50 kr.; himzéssel 5—6 ftig.	**Asztal-** vagy **törülközö-kendők** 1 ducat ára 5, 6, 7—9 ftig (czérnadamasz).
Férfi-gatyak 1 ft., 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ftig; lovagló, franczia- és magyar szabásra.	**Egy vászon asztalkészület** 6 személyre (1 abrosz 6 ahhozilló asztalkendővel 5, 6, 8—10 ftig (legfinomabb damaszból).
Női vászon-lábravalók ugyszinte perkail és barchentből 2 ft., 2 ft. 50 kr., himzéssel 3 ft.	**Egy asztalkészület** 12 személyre (azaz: 1 nagy abrosz 12 ahhozilló asztalkendővel 10, 12, 16—20 ftig (legfinomabb damasz)
Hölgyek számára **pongyola** vagy **éjicorsettek**, perkail vagy finom barchentből 2 ft., 2 ft. 50 kr.; vászon vagy franczia batizból, himzéssel 3 ft 50 kr., 5—6 ftig.	30 rőfös szines **ágynemüre való** 8, 9 10—12 ftig a legjobbak.
Női alsószoknyák perkailból 3 ft., fodrozva vagy legfinomabb barchentből 4 ft., horgony vagy himzett betéttel 5, 6—8 ftig (uszállyal).	30 rőf **kézifonat-vászon** fehéritve, és **duplaczérnából** fehéritetlen 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 11, 13, 15—18 ftig a legszebbek.
Női-harisnyák vagy férfi félharisnyák 1 duczat 5, 6, 8—10 ftig a legfinomabbak.	30 rőf **5/4** széles legjobb minőségü **rumburgi vászon** 15, 16, 18—20 ftig a legjobbak.
Férfi téli mellények vagy **prémezett alsónadrágok** 2, 3—4 ftig a legjobbak.	30 rőf **kreasz vagy gazdasági vászon** 14, 16, 18—20 ftig a legszebbek.
Luxus férfi-ingek, mümellel 6, 7—8 ft.	40—42 rőf **kitünő takácsvászon**, finom ágyruhára vagy 12 női ingre 14, 15, 18, 22—24 ftig a legszebbek.
Flanell férfi-ingek, minden szinben 4 ft. 50 kr, 5—6 ftig; **nyakgallérok** 1 duczat 2, 3—4 ftig.	48 rőf belga **takács-vászon** 22, 25, 30 ftig (ingekre nagyon ajánlható).
	50—54 rőf hasonlithatlan jóféle **rumburgi- vagy hollandi vászon** (kézifonat és 3/4 széles 20, 25, 30, 35, 40 50—60 ftig.

Vidéki megrendelések, a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett **jótállva a vászonáruk valódiságáért gyorsan, pontosan s kelkiismeretesen teljesittetnek.** — A megrendelő leveleket kérjük okép czimezni:

FOGL E. Bécsből; a vásár tartama alatt: a **kigyó-utcza közepén 8-ik szám alatti házban Pesten.** 2310 (2—6)

Ingek, melyek a testhez nem jól illenek, visszavétetnek.

50 ft. erejéig vásárlók, 6 darab asztalkendőt ingyen kapnak ráadásul.

Az ingek s gallérok nyakbősége tisztelettel kéretik.

FISCHER GUSZTÁV

szinházter, kereskedelmi banképület Pesten,

ajánlja a legjutányosb szabott árak mellett egy bőven ellátott raktárt a legujabb divatu

NOI-ÖLTÖNY-DISZITMÉNYEKET MINDEN ÉVSZAKRA

mindennemü szalagok, gombok, kötő- és varró angol czérnák,

kötő, himző, tényló és berlini pamutok, varró és trama selymek, ispahan harras, nemkülönben fehér és szines organtin, mousseline,

mouls, battist clair, perkail, tüllanglais, gyapot és czérna-csipkéket,

továbbá gazdag raktárát

függönytartóknak, tükörbojtoknak, esöngetyühuzóknak,

csillárzsinórok, függönyen, léoni arany és ezüst-csipkék, bojtok,

továbba mindennemü butor-, kocsi- és katonai paszomány-arukat,

valamint minden ezen ágat illető tárgyakat nagyban és kicsinyben.

Szintugy található itt egy bő raktar **mindennemü béles és halcsont.**

Megrendeléseket — a pénz előleges felküldése vagy utánvétel mellett gyorsan és pontosan teljesitünk. 2286 (4—20)

Viz által légzárolt

SZOBA-ÜRSZÉKEK,

melyek által a bűz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szerkezetü s finoman lakkozva 15 ft.

Készletek, melyek minden árnyékszéchez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és bűz tökéletesen eltávolittatik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.

Egészen teljes és diszes **Angles-ek** viztartóval, porczellán-csészével erős horgany-érczből szilárd gépezettel, famunkálattal együtt, minden házi árnyékszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam felállitva egyévi jótállás mellett 30 ft. Mustrák mindenkor készen tartatnak.

Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabada mazott

KÉMÉNY-FEDÉLZETEK,

gömbölyük vagy négyszögüek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lakhelyiségekből nyomtalanul eltünik, egy darab ára 10 ft.

A pakolásért darabonkint ládával együtt 1 forint számittatik.

Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legerősebb horganyércből.

Moderateur és petroleum lámpák nagy választékban, valamint nagy készlet a legfinomabb **amerikai petroleumból**, a lehető legjutányosb árért.

MIKSITS KÁROLY,

2267 (5—6) bádogos-mester.

Raktár: rózsatér 2. sz. a., a városháza mögött.

Figyelemre méltó hirdetmény.

Alulirottnak ujonnan nyitott

csemege- és charcuterie-üzlete

Pest, kecskeméti-utcza 12-ik szám alatt,

Prückler J, füszerkereskedésével szemközt,

ajánlja a t. cz. közönség szives figyelmébe valódi **kassai sódar és nyelvet** nyers és főzött állapotban, felszeleteltet, — mindennemü **kolbászt**, valódi **stajer-poulard** és más **majorsági; vad, hal, aspik, kocsonya** és **sütemények**; továbbá **thea, rum** és **déligyümölcsöt**, valódi angol **reggelit**, s egyátalában mindenféle izletes **hideg- s melegétkek** bármely időben fris minőségben s a legpontosabb szolgálat mellett szolgáltatnak ki.

A tisztelettel alulirt elvállal egyszersmind megrendeléseket **családi reggelire, lakodalmi** s más egyéb **ünnepélyekre** jutános feltételek, pontos és gyors szolgálat biztositása mellett.

Mély tisztelettel

2321 (2—3) **Pavicsich M.**

Gyermek-vászonnemüek és keresztelő készletek.

Ingek. Fökötők. Felöltők. Hosszu vánkosok. Keresztelő készletek: 14, 18, 24, 36 ftig és fölebb, bármely szinben.

TÜRSCH F.-nél Pesten, váczi-utcza 19-ik szám, a „nagy Kristóf“ mellett.

2257 **Részletes árjegyzék bérmentve.** (2—4)

Szoros igazság.

Még soha nem volt

kiárusitás

oly olcsó árakon, mely a t. cz. közönségnek oly rendkivüli előnyöket nyujtott volna, mint most a **pesti vásár alatt,**

Deák Ferencz-utczában (ezelőtt nagy hid-utcza) az „Angol királynő“ szálloda mellett, a hol

a versenyző-egylettől Bécsben

általvett **rumburgi és hollandi vásznak, rumburgi asztalteritékek, asztalkendők, kanavasz, 2000 tuczat vaszon- és battist-zsebkendő, 20.000** darab legszebb **rumburgi vaszon férfi- és női ingek**, melyek jeles minőségük és olcsóságuknál fogva nevezetesek

az érték fele árán

valódi hamisitlan vászon és igazi rőf biztositása mellett adatnak el.

Feltétlen szabott árak

b iztos még a **nem ismeröket** is kielégitő szolgálat.

1 tuczat valódi fehér vászon-zsebkendő, 2 ft. 30 kr., 3, 4 –5 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat nagy valódi rumburgi vászonzsebkendő 3 ft. 50 kr., 4, 5, 6, 7 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat igen finom franczia batiszt Linon zsebkendő 4, 5, 6, 7, 8, 9—10 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat igen finom valódi szinü vászonzsebkendő 4 ft. 50 kr., 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat különösen szép vászon vagy battist zsebkendő szines szegélylyel 7, 8, 9—10 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat valódi vászon damast asztalkendő 4, 5, 6—7 ftig a legfinomabb.	
1 tuczat jó konyhatörülköző 2 ft. 50 kr., 3 ftig.	
1 tuczat valódi vászon damaszt kézi törülköző 4, 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabb.	
1 rumburgi damaszt asztalteriték 6 személyre 4, 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabb.	
1 „ „ „ 12 „ 8, 10, 12, 14—16 ftig a legfinomabb.	
1 vég 30 rőfös valódi szinü vászon ágykanavász 8, 9, 10, 11—12 ftig a legfinomabb.	
1 vég 30 rőfös valódi fehér fonalvászon, 8, 9, 10—11 ftig a legfinomabb.	
1 vég 30 rőfös szépen fehéritett kreasz-vászon, 11, 12, 13, 14—15 ftig a legfinomabb.	
1 vég 30 rőfös valódi rumburgi vászon 14, 15, 16, 17—18 ftig a legfinomabb.	
1 vég 60 rőfös csinositlan házi vászon 16—17 ftig a legfinomabb.	
1 vég 36 rőfös dupla czérnavászon 12, 13, 14—15 ftig a legfinomabb.	
1 vég 40 rőfös valódi hollandi czérnavászon 14, 15, 16—17 ftig a legfinomabb.	
1 vég 50 rőfös valódi hollandi szövet 20, 22, 24—26 ftig a legfinomabb.	
1 vég 50 rőfös belgiumi szövet, finom férfi ingekre 30, 32, 34, 36, 38—40 ftig a legfinomabb.	
1 vég 50 rőfös kitünő irlandi vászon 25, 26, 27, 28—30 ftig a legfinomabb.	
1 vég 50 és 54 rőfös legsulyosabb és legjobbféle rumburgi szövet 24, 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50—60 ftig a legfinomabb.	
1 lepedő varrás nélkul, 2 rőf széles és 3 rőf hosszu 3 ft., 3 ft. 50 kr. a legfinomabb.	
1 vég 30 rőfös igen jó zsinór- parkét 10, 11, 12, 13, 14, 15—16 ftig a legfinomabb.	
1 vég 20 rőfös igen jeles piqué-parkét 12, 14, 15, 16, 17—18 ftig a legfinomabb.	
Különösen olcsó és szép férfi és női fehérruhák.	
1 női ing jó hollandi vászonból 1 ft. 60 kr., 2 ftig a legfinomabb.	
1 női ing finoman himezve jó rumburgi vagy hollandi vászonból 3 ft. 50 kr., 4–5 ftig a legfinomabb.	
1 női ing igen szépen elkészitve 5, 6—7 ftig a legfinomabb.	
1 női éjjeli corsett, a legujabb 2 ft. 50 kr., 4, 5—6 ftig a legfinomabb.	
1 női gatya finom barchet, schirting vagy vászonból, sima vagy himzett betétellel, különösen jó szabásu 3, 4, 5 ftig a legfinomabb.	
1 szines férfi ing igen finom és szép 2 ft., 2 ft. 50 krig a legfinomabb.	
1 férfi ing hollandi vagy rumburgi vászonból 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3, 4, 5—6 frtig a legfinomabb.	
1 férfi gatya, fél magyar, erős rumburgi vászonból 1 ft. 50 kr., 2 ftig.	
1 férfi gatya, egész magyar, erős rumburgi vászonból 1 ft. 80 kr., 2 ftig.	
1 férfi gatya jó barchetből 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 krig a legfinomabb.	
Nagy választéku flanell férfi-ingek, a legfinomabb és legdiszesebb, mindenféle szinból 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabb.	

Ingyen a 25 ftig vásárlók egy fél tuczat valódi franczia vászon-battist zsebkendőt kapnak. 50 ftig vásárlók egy egész tuczat brüsseli battist linonzsebkendőt, 90 ftig vásárlók egy gyönyörü asztali-szőnyeget.

Megrendelések a pénz beküldése vagy utánvét mellett bárhová a legelkiismeretesebben és leggyorsabban teljesittetnek.

A levelek ekkép czimzendők: 2317 (2—3)

METH S. Pesten, Deák Ferencz-utcza, az „Angol királynö“ szálloda mellett.

MÖSSMER JÓZSEF

rumburgi vászon-raktára

„A MENYASSZONYHOZ.“

Pest, uri és zsibáros utcza szegletén, báró Orczy-féle házban 10-dik szám alatt,

ajánlja legnagyobb és jól rendezett árutárát, ugymint: **rumburgi, hollandi, creas,** sziléziai **fonal-vásznak, 3/4, 5/4, 10/4** széles **ágylepedőknek való vásznak,** valamint **kész fehérnemüek,** 30 rőfös **asztalnemüek,** 6, 12, 18 és 24 személyre való **asztalteritékek, törülközökendők, asztalabroszok** különféle nagyságban, **asztalkendők, kavéskendők,** fehér és szines **vászon-zsebkendők,** angol és franczia **battiszt-kendők,** fehér és tarka **vaszon-csinvat ágynemüek, butorcsinvatok, nankingok,** szines **perkálok, gazdasági ruha-szövetek,** szines **ingkelmék, asztal- és ágyteritők,** ugyszintén mindenféle **fehér szövetek, fehér perkal, battist, claire, moul, nyari piké, madapolan, angol shirding, piké-takarozók** különféle nagyságban; ezeken kivül **lama, wattmoll, flannel** szövetek ruháknak, **flannel-takarók** minden nagyságban, szines, fehér piké, szinóros, női és tüffel **barchet, angol gyapjubársonyok,** szines **perkálok, orlean-** és **lüster szövetek,** ruháknak való jutányos **gyapjuszövetek,** szines **alsó-szoknyák, amerikai bőrök, viaszos vásznakat** és több itt meg nem nevezett **czikkeket** és mindennemü 2309 (2—2)

kész fehérnemüeket legjutányosbra szabott áron.

A vásznak valódiságaért jótállás biztositatik.

Vidéki megrendelések, feladvány szerint, pontosan és jól teljesittetnek.

A nt. lelkész urak figyelmébe ajánlva!

Fraenkel B. miskolczi könyvárusnál most megjelent s minden hazai könyvkereskedésben kapható:

Tompa Mih. Halotti emlékbeszédek (Orációk) nehány utófohászszal, ára . . . . . **1 ft. 60 kr.**

Tompa Mih. Egyházi beszédek 2 kötet ára . . . . . **3 ft. 28 kr.**

Filep Mih. Köznapi imák templomi használatul ára . . . . **2 ft.**

Apostol Pál. Egyházi beszédek. 2 kötet ára . . . . **2 ft. 60 kr.**

Kálniczky E. Nőtan vagy az asszonyi hivatás tudományaiskolai használatul, ára . . . . . **42 kr.**

Titkos 2233 (10—12)

betegségeket

még makacs és üdült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyakorlat folytán **több ezer betegen** legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor **a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnék, gyökeresen, biztosan** és **gyorsan** gyógyit

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utcza 27. sz. Medetzházban, 1-sö emelet, délelőtt 7—9-ig, délután 1—4 óráig

Díjazott levelekre azonnal valaszoltatik, s kivanatra a gyógyszerek is megküldetnek.

Dr. Pattison köszvény-vattája

enyhiti azonnal s gyorsan gyógyitja

a köszvény- s csúzok

minden nemeit u. m.

arcz-, mell-, torok- és **fogfájdalmakat, fej-, kéz-** és **térdköszvényt, gyomor** és **altesti fájdalmakat** stb. Egy kis csomag ára **50** kr., nagyobb csomagé **1** ft. — Kapható **Pesten, Török József** gyógyszerésznél, király-utcza 7. sz. a. 2325 (1—3)

Köröztetés.

Magyar szinész **Szentesi Sándor** keresztetik általam, azon nyilatkozatomnál fogva, hogy hollétét tudassa, minekutánna szintársulatomhoz szerződő volt, s még ez ideig több leveleimre sem jelent meg. Október 29-kétől 15 nap alatt Jászóra várom tudósitását

Keszi József,

2313 (1) szinigazgató.

KOHN PHILIPPE

dicséretesen ismert

ÓRA-ÜZLETE

Pesten, Dorottya-utcza 2. sz. a., háznégyszög, a „magyar király“ szállodával szemközt,

mint **Patek, Philippe** és **társa** genfi hirneves óragyárosok tanitványa

ajánlja kitünő, jó és olcsó óráit gazdag választékban **2 évi jótállás mellett, az alábbi árjegyzék szerint:**

Ezüst henger-órák 4 köre . . . . 10 ft.	Arany remontoir-órák hölgyeknek 85, 90, 110, 120, 135 ft.
„ „ rugóra . . . 12 „	„ horgony-órák 15 köre . . 36 „
„ finom aranyfoglalványnyal . 14 „	„ „ arany födéllel 45 „
„ hengeróra kettős födéllel . 15 „	„ horgony savonett-órák . 58, 60 „
„ „ kristály üveggel . 16 „	„ „ arany födéllel . . . 65, 70, 80, 96 „
„ horgonyóra 15 köre . . 16 „	„ remontoir, sav. órák arany-ban nehéz és arany födéllel . . . 110, 120, 145, 175 „
„ „ kettős födéllel . 18 „	
„ finom, ezüstben nehéz 20, 22, 24 „	
„ angol horgony-órák, kristály üveggel . . . 20, 22, 24, 26 „	Inga-órák, 8 naponkinti felhuzásra 16, 20, 22, 24 „
„ remontoir-órák 26, 30, 36 és 40 „	„ óra és félóránkinti ütéssel 28, 30, 32 „
3-as számu arany órák:	„ „ negyedóránkinti ütéssel . . . . . 48, 50, 55 „
Arany órák hölgyek számára 4—8 köre . . . . . 25, 30, 36 „	Havi regulátorok . . . . 30—32 „
Sav. arany órák hölgyeknek 8 köre . . . . . 40, 42, 45 „	Ébresztők 5 ft., órával . . . . 7 „
Arany horgony-órák 15 köre 50, 55, 60 „	

Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett, gyorsan és pontosan teljesittetnek.

Órák cserében is elfogadtatnak.

Kijavitások, saját szerkezetü szerszámok és gépek segitségével, **Genf, Brüssel** és **Paris** leghirnevesb óragyárakban 6 éven át szerzett tapasztalatok alapján 2 évi jótállás mellett, a legjobban eszközöltetnek s olcsóért számittatnak.

Órák, melyek nem tetszenének, kicseréltetnek. 2300 (5—12)

**

Legujabb órák

nagy választékban

Lechner József

órásnál Pesten, váczi-utcza 5. sz. a „Nádor“ szálloda mellett.

2316 (2—12)

Kertész és Eisert Pesten, Dorottya-utcza 2. sz.

a „Magyar király“ czimü szállodával szemközt,

ajánlják a jelen idény tekintetéből következő czikkeik dús választékát:

Fütő-szereket:

kandalló- és kályha-állványokat, fütő-készlettel együtt, 3 ft. 50 krtól 6 ftig.
Fütő-készleteket, külön 1 ft. 50 krtól 2 ft. 50 krig.
Angol aczél fütő-készleteket, 5 fttól 10 ftig.
Kályha elébe való tálczakat, és angol kandalló-állványokat sárgarézből és öntött-vasból.
Fa-kosarakat nádból, pléhből és fából, 2 ft. 20 krtól 12 ftig.
Coaks és kőszén-kosarakat, fénymázolt pléhből 1 ft. 90 krtól 6 ftig.
Szikra-ellenzőket, kandallók elé.
Fuvókat. 2315 (1—2)

Thea-készleteket:

Thea-üstöket, fénymázolt pléhből, vörösrézből és angol czinből 2—12 személy számára 3 ft 75 krtól 25 ftig.
Thea-üstöket, Bercelius-lámpákkal
Orosz-samavarokat sárga- és vörösrézből 11 ft. 50 krtól 30 forintig.
Thea-kannakat, angol-czinből 1—12 személynek.
Különnemü gyors forralókat.
Thea-szeleneczeket, üvegből, pléhből és angol-czinből.
Tojasfőző-gépeket, sárga- és vörös rézből.
Tojasfőző homok-órákat 50 és 60 krjával.
Különnemü thea-szüröket és thea-golyókat.

A háztartás kellékeiből:

Non plus ultra, felöntő és egyéb kitünő szerkezetü kávé-gépeket 70 krtól 15 ftig, thea-tálczákat, minden nagyságu kávé- és pohár-tálczákat, kenyérkosarakat, asztali késkosarakat, kávéörlőket, kávépörkölőket, asztali és ágas gyertyatartókat, lámpákat, gyertyaeloltókat és takaritókat, asztali és uzsonnakéseket, kanalakat, pohártartókat, diótörőket, butorporolókat, vasalókat, mozsarakat, asztali csengetyüket, esernyő-állványokat, lábtörülőket, amerikai seprüket, palaczkdugókat, abrosz-fedőket, czukorapritókat, czukor- és bors-tartókat, eczet- és olaj-tartókat, czitrom-sajtolókat, étel-fedőket stb.

ZSEBKENDŐKET

vászonból, tucz. 5.50 krtól 15 ftig.
batisztból „ 6.75 „ 30 „
szines darabja 1.15 „ 2.50 krig.
Ajánl 2261 (4—8)

TÜRSCH F.

Pesten, váczi-utcza a „nagy Kristóf“ mellett.

A Teszéri-Deménd pörben

szükségessé vált s több hirlapban közzétett intézkedések végett f. é. okt. 20-ra Váczra meghivott fölperesi családtagok kis számmal jelenvén meg: ottani megállapodás folytán, ugyancsak a fölperesi családtagok, f. évi nov. 26-nak délelőtti óráiban Pesten, a megyeházánál tartandó gyülésre ugy hivatnak meg, hogy ekkor a jelenlevők a meg nem jelenők nevében is határoznak.

Költ Pesten, okt. 26-án 1867.

2322 (1—3) **Szilassy István,** mint választott családi-igazgató.

TAKÁTSI A.

a „vőlegényhez,“

ajánl

Férfi vászon finom ingeket 2, 3, 3½, 4. 5 ft.
Női vászon finom ingeket 1 ft. 65 kr., 2, 3, 4 ft.
Férfi téli ujjasokat 1 ft. 40 kr., 2, 3 ft.
Női barchent labravalókat 1 ft. 70 kr., 2½ ft.
Női perkal háló-ujjasokat 1 ft. 70 kr., 3, 4 ft.

Kishid-utcza a „vastuskóhoz“ czimzett házban.

2320 (1—2)

Legnagyobb butor-raktár az országban.

A pest-budai

butor-kézmű-részvény-társulat

igazgatósága,

tisztelettel tudatja a nagyérdemü közönséggel,

hogy termeiket nádor-utcza 9. sz. a. 1 emeletben,

gazdagon ellátva mindennemü

butorokkal s butorzati darabokkal

nagybani s részletekbeni eladásra megnyitották, s ajánlják a t. cz. közönség szives figyelmébe.

Pest, november 1-én 1867.

2311 (2—3) **Az igazgatóság.**

TOTTIS ÉS KREN

vászonáru és szőnyegek gyári raktára

AZ „ÉSZAKI CSILLAGHOZ“

Pesten, Dorottya-utcza 2-ik szám alatt

a „Magyar király“-szállodával szemben,

ajánlja nagy tárát **mindenféle vásznak, ágyiruhák, asztalteritékek, vászon- és battist-kendők, barchend, percailokból;** továbbá

Futo-szőnyegeknek rőlét 45, 50, 55, 60, 65, 70, 80, 90 kr., 1 ft. 10 kr., 1 ft. 15, 1 ft. 20, 1 ft. 30, 1 ft. 50, 1 ft. 80, 2 ft., 2 ft. 10, 2 ft. 75, 3 ft., 3 ft. 75, 4—6 ft.
Kanapé és salon-szőnyegek darabját 9 ft., 10, 12, 15, 18, 20, 25, 30, 35, 40, 42,45, 50, 55, 75—160 ftig.
Ágy szőnyegeket 2 ft., 2 ft. 30, 2 ft. 65, 3 ft., 3 ft. 50, 4 ft., 4 ft. 50, 5, 6, 7 ft. 50, 8 ft. 50, 9 ft. 50 kr.—14 ftig.
Flanell ágy- és utazó-takarókat darabja 4 ft., 5, 5 ft. 50, 6, 7, 9 ft. 50, 10, 13, 14—18 ftig.
Ágyteritéket 5 ft. 50, 6, 7, 7 ft. 25, 10, 12, 14, 15, 18, 20, 22, 25—35 ftig.
Asztalteritőket 4 ft., 4 ft. 50, 5, 6, 6 ft. 25 kr. 9, 10, 12—25 ftért.
Csipkefüggönyöket párja 6 ft., 6 ft. 50, 7, 8, 9, 10, 11—18 ftért.

Megrendelések pontosan teljesittetnek, részletes árjegyzékek bérmentesen megküldetnek.

ÉRTESITÉS!

Alulirottnak van szerencséje ezennel jelenteni: hogy ő, a méltóságos **Gombos Bertalan** ur által feltalált 2306 (2—3)

Erősitő italnak

bizományi föraktárát

átvette s kéri egyuttal mindazokat, kik a kicsinybeni eladást általvenni kivánják, miszerint bővebb értekezés és megállapodás végett, egyenesen hozzá fordulni sziveskedjenek.

Fischer J.

Pesten, kétszerecsen-utcza 4. sz.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

46-ik szám. Tizennegyedik évfolyam.

Pest, november 17-én 1867.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujsag** és **Politikai Ujdonsagok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujsag: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonsagok**: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy, négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos,** Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkr.

Mike Sándor.

(1795—1867.)

Midőn Mike Sándor arczképét közöljük, részint a hála adóját rójuk le lapunk részéről, részint a kegyeletnek áldozunk, melylyel viseltetik e férfiu iránt nemcsak Erdély értelmisége, hanem általában a magyar történetirodalom. Mike Sándor az erdélyi országos levéltár főtisztje, adatgyüjtő és régiségbuvár volt. Lapunk dolgozótársainak teljes készséggel nyujtott mindig segédkezet az Erdélyt illető közleményekre nézve s egész véglehelletéig szivesen szolgált minden történetirónak, ki hozzá folyamodott felvilágositásért, adatért vagy okmányért. Valódi ügyszeretettel szolgálta azon ügyet, melynek munkásságát szentelé; nem az, hogy neve az alkotók vagy fölfedezők sorában ragyogjon, nem hogy a siker, melyet ohajtott, az ő munkássága emlékéhez legyen kötve, — ilyes hiuság, vagy nemesnek mondható becsvágy is, őt nem bántotta. Fáradozásai, kutatásai szerény gyümölcsét másnak nyujtani, hogy éljen vele s hasznositsa azt: lelkének szintoly, vagy még nagyobb örömet okozott, mint ha maga ragyoghatott vele. Nem hiába, hogy életének másik szenvedélye a gyümölcskertészet volt; egy-egy ritka faju, vagy épen általa előállitott alfaju izes almát vagy körtét, egy-egy szép és sokat igérő oltó-galyt, mint a pomológok rendesen, ő is örömmel nyujtott barátinak, ismeröseinek, még az idegennek is, ha kérte. Igy tett levéltári fáradozásainak gyümölcseivel is. Nevét azért, mert sokaknak segitett, sokan ismerték, habár az ugynevezett nagy közönség előtt ismeretlen maradt is az.

Altorjai Mike Sándor 1795-ben született jan. 23-dikán Aranyosszéken Szt.-Mihályfalván. Korán elvesztett atyját apai nagybátyja pótolta. Tanulását az unitáriusok tordai algymnasiumában kezdette, mely legközelebb esett szülőföldjéhez. A philosophiai tudományokat 1817-ben végezte Kolozsvárott, a kath. nemes ifjak számára alapitott convictusban; a jogiakat ugyanott a kir. lyceumban, 1819-ben, kjtünő eredménynyel. Ugyanez évben irnokká lett a kir. főkormányszéknél s tiszteletből szolgált tiz évet; 1830-ban napidijassá nevezték ki, 1832-ben rendes irnokká; 1837-ben lajstromozó lett, 1843-ban levéltári aligazgató. A forradalom után 1850—52-ben félfizetéssel nyugalmazták, de addigi foglalkozásai folytatására mégis megbizatott s ezért jutalomkép fizetésének másik fele is megadatott. 1861-ben aligazgatói hivatalába visszaállittatott; 1863-ban közszolgálata 43-ik évében levéltári igazgatóvá neveztetett ki; 1864-ben egész fizetéssel nyugalmaztatott, de nyugalma napjait csak 1867. május 27-ig élvezhette, midőn jobblétre szenderült.

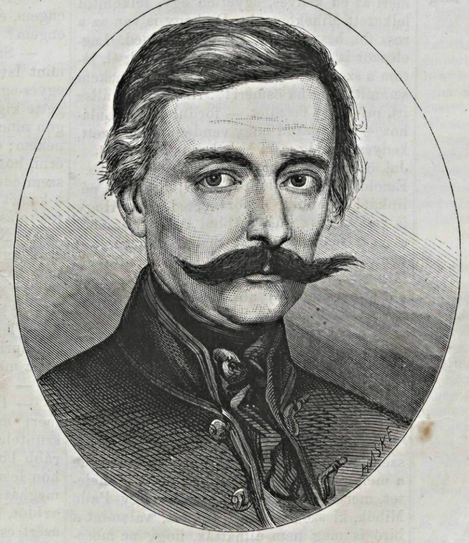

MIKE SÁNDOR.

A klassikai és történelmi tudományok felé vonzódó ifjut életviszonyai a hivatali pályára sodorták, de a mennyire lehetett, itt is szenvedélyének élt. Ezért az országos levéltár szolgálatába lépett. Másfél évtized alatt annyira megismerkedett a levéltárral, hogy a kir. főkormányszék 1837-ben a szeben országgyülésre mint lajstromozót — tehát csak másodrendü hivatalnokot — őt küldte a levéltárnak azon részével, melyre az országgyülésnek s a netaláni kinevezendő rendszeres bizottságoknak szüksége lesz. Ez megtisztelő volt reá nézve, de egyszersmind egy élethosszig tartó kedvetlenség forrása. Kutatásai közt ugyanis tudomására jutott az, hogy a kir. főkormányszéknek 1790-ben Erdély alkotmánya visszaállitásakor, Kolozsvárra költözése alkalmával, jeles irományok maradtak ottan s valami nedves pinczébe tétetvén le, ott csaknem veszendőben volnának. Végére járt, s a mint a hir beszélte, a dolgozalóságban is ugy találta. Hozzá fogott e penészes irományok rendezéséhez. Téli időben a nedves pinczében való munkálkodása megrontotta egészségét. Erős fő- és fülfájást kapott, minek következtében hallása annyira elveszett, hogy hallcsövet kellett használnia.

Évről évre mind nagyobb arányokat vett levéltári buvárkodása. A levéltárban a közigazgatási szabályok, törvények, országgyülési iratok, productios perügyek, királyi könyvek, az ugynevezett „Cista Diplomatica“-ban őrzött közokmányokból való dolgozás, törvényes, történeti és diplomatikai kérdésekre kért feleletadás nagyrészt reá bizattak. Az összes levéltári osztályokat rendezte; a királyi könyvek kiegészitését megkezdette; a függőben levő s gyakrabban előforduló tárgyakat külön gyüjteménybe szedte össze s az egész levéltárról huszonöt nagy kötet oly tárgymutatót készitett, hivatkozólag az erdélyi történetirodalom és diplomatika mezején, sőt a tudományos folyóiratokban megjelent rokon adatokra és értekezésekre, hogy az erdélyi történelem és közigazgatás bármely kérdésére a legrövidebb idő alatt képes volt feleletet adni. Neki magának becse-